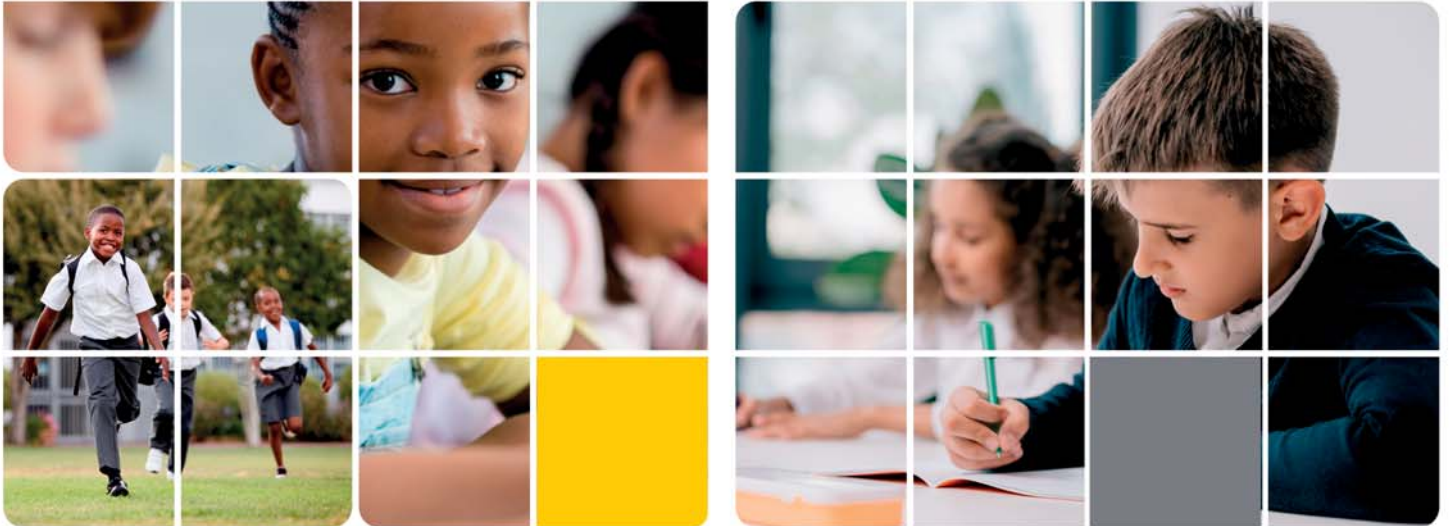

2023

Geïntegreerde jaarverslag

Die Federasie van Beheerliggame
van Suid-Afrikaanse Skole

INHOUDSOPGAWE

INLEIDING EN OORSIG	2
FEDSAS se benadering tot verslagdoening	2
Termyn gedek in hierdie verslag	2
Sleutelkonsepte, afkortings en verklarende terme	2
Teikengehoor	3
Kontakbesonderhede en terugvoering	3
VOORWOORD: NASIONALE VOORSITTER	4
VERSLAG VAN DIE UITVOERENDE HOOF	6
WAARDETOEVOEGING	8
Wie is FEDSAS?	8
Kernwaardes	8
FEDSAS se beginsels	9
FEDSAS se doelstellings	9
Nasionale voetspoor	10
Beheerstrukture	11
Nasionale Raad	14
Komitees	14
WESENLIKE ASPEKTE	15
FEDSAS SE KOMPETERENDE LANDSKAP	16
Fokusarea: Opleiding en steun	16
Fokusarea: Bewusmaking	18
Fokusarea: Navorsing	20
Fokusarea: Groei ledetal	22
Fokusarea: Fondswerwing en verhoudingsbestuur	22
Fokusarea: Goeie korporatiewe bestuur	24
FINANSIËLE STATE	26

INLEIDING EN OORSIG

FEDSAS se benadering tot verslagdoening

FEDSAS aanvaar die King IV™-verslag oor Beheer vir Suid-Afrika, 2016, as die brondokument oor dit waaruit goeie beheer bestaan.

Hierdie geïntegreerde jaarverslag gee terugvoering oor, en bied 'n vooruitskouing van, die organisasie se verbintenis tot goeie beheer en hoe dit grondslag vind in sy aktiwiteite. Die doel van die verslag is om aan alle belanghebbendes, intern en ekstern, 'n oorsig en insig te bied oor die nie-finansiële en finansiële stand van sake in terme van FEDSAS se strategiese doelwitte. Sodoende word belanghebbendes in staat gestel om die organisasie se prestasie en volhoubaarheid te evalueer. FEDSAS wil met hierdie verslag aan belanghebbendes wys hoe die organisasie waarde toevoeg tot die Suid-Afrikaanse samelewing, en veral die onderwyssektor.

Termyn gedek in hierdie verslag

Hierdie geïntegreerde jaarverslag bied 'n oorsig oor FEDSAS se werksaamhede vir 2023, asook die finansiële jaar 2023.

Sleutel terme, afkortings en verklarende terme

- **Wesentliche aspekte:** Alle aangeleenthede, aspekte en aktiwiteite relevant tot die organisasie se waardetoevoeging. In terme van die riglyne van Internasionale Raad vir Geïntegreerde Verslagdoening is 'n organisasie se impak op verskeie kapitale wesenlik of relevant slegs indien dit 'n beduidende invloed het op die beskikbaarheid, gehalte en bekostigbaarheid van kapitale waarop die organisasie steun, indien dit interne en eksterne belanghebbendes se persepsies van die organisasie op so 'n wyse beïnvloed dat dit besigheidsgevolge het of indien dit ander strategiese waarde inhou. Die organisasie se impak kan positief, negatief of neutraal wees.

- **FEDSAS:** Die Federasie van Beheerliggame van Suid-Afrikaanse Skole
- **Organisasie sonder winsbejag:** 'n Organisasie wat nie 'n winsoogmerk najaag nie, wat insluit 'n organisasie wat opgerig is as 'n maatskappy ingevolge die Maatskappywet 71 van 2008 ('n maatskappy sonder winsbejag), 'n statutêre liggaam, trust of vrywillige vereniging, ongeag of dit ingevolge die Wet op Organisasies sonder Winsbejag 71 van 1997 as 'n organisasie sonder winsbejag of ingevolge die Wet op Inkomstebelasting 58 van 1962 as 'n openbareweldaad-organisasie tot stand gebring is
- **Skolewet:** Die Suid-Afrikaanse Skolewet 84 van 1996
- **Wet op Nasionale Onderwysbeleid:** Die Wet op die Nasionale Onderwysbeleid 27 van 1996
- **Wet op Indiensneming van Opvoeders:** Die Wet op die Indiensneming van Opvoeders 76 van 1998
- **Wysigingswetsontwerp op Basiese Onderwys:** Die Wysigingswetsontwerp op Basiese Onderwys 15 van 2011

Teikengehoor

Die inligting in hierdie verslag is gemik op die behoeftes van huidige en toekomstige belanghebbendes en beleggers met langtermyn-belang by die organisasie.

Kontakbesonderhede en terugvoering

Terugvoering oordie inhoud en struktuur van hierdie verslag sal FEDSAS in staat stel om sy verslagdoeningspraktyke voortdurend te verbeter.

Nasionale kantoor: 051-522 6903

E-pos: info@fedsas.org.za

Webwerf: www.fedsas.org.za

VOORWOORD: NASIONALE VOORSITTER

Daar is onskatbare waarde opgesluit in 'n organisasie wat vir 30 jaar lank gefokus kan bly op sy oorspronklike doelwit. Nie net getuig dit van die geldigheid van die behoefte waarin die organisasie voorsien nie, maar ook van uitstekende leierskap, beplanning, innovering en aanpassing gedurende elkeen van hierdie 30 jare.

FEDSAS se drie dekades as spreekbuis van skoolbeheerliggame is 'n suksesverhaal soos min. Sedert sy ontstaan was die organisasie onwrikbaar in sy fokus op gehalte-onderrig en die behoeftes van die kinders van Suid-Afrika. FEDSAS het gegroei van 'n organisasie wat slegs uit vrywilligers bestaan het tot 'n gevestigde, professionele organisasie met 'n volgehoue rekord van goeie korporatiewe beheer en bestuur – 'n uitstekende voorbeeld van 'n moderne organisasie sonder winsbejag wat professioneel en passievol uitvoering gee aan sy visie en missie.

Die FEDSAS-storie kry selfs meer diepte as in ag geneem word watter uitdagings daar in die onderwyssektor in Suid-Afrika is. Tans is die voorgestelde Wysigingswetsontwerp op Onderwyswette, of BELAB, waarskynlik die grootste bedreiging vir onderwys en onderwysbestuur. Die Suid-Afrikaanse Skolewet se visie vir openbare skole as gemeenskapsbates word deur BELAB negeer. Ouers, voogde en gemeenskappe word ontnem van direkte insae in hul kinders se onderrig. En terwyl BELAB met reg heelwat aandag in die media en openbare sfeer kry, worstel skole egter ook steeds met uitdagings soos finansies, swak infrastruktuur en talle sosio-maatskaplike en kulturele vraagstukke waarvoor antwoorde gevind moet word.

FEDSAS het die ervaring, hulpbronne, personeel, regstegniese kundigheid en veral daardie befaamde X-faktor wat ware leiers van die res onderskei. Die vermoë om 'n situasie te kan lees en vinnig te kan aanpas, is wat FEDSAS oor drie dekades heen aan die voorpunt van skoolbeheer en -bestuur gehou het. Hierdie geïntegreerde jaarverslag bied 'n oorsig van hoe FEDSAS gedurende 2023 uitdagings oorkom het om waarde toe te voeg in ses kapitale, naamlik finansiële kapitaal, vervaardigde kapitaal, mensekapitaal, sosiale en verhoudingskapitaal, intellektuele kapitaal en natuurlike kapitaal.

Dr. Shaun Mellors
Nasionale voorsitter

210.95

149.16

23.26

1.41%

VERSLAG VAN DIE UITVOERENDE HOOF

Ons tema vir 2023 was *Ons behoort* en dit het lekker ingepas by ons vieringe van FEDSAS se 30ste bestaansjaar. Dit het ons ook weer gehelp om te fokus op die organisasie se oorspronklike bestaansrede, naamlik om 'n kollektiewe stem vir beheerliggame te wees. Die direkte bedreiging van BELAB het ook gehelp om die belangrikheid van 'n gesamentlike stem vir beheerliggame onder ons lede te beklemtoon en dat FEDSAS nie bloot 'n "diensverskaffer" in die sektor is nie.

Daar is natuurlik 'n stukkie ironie daarin dat FEDSAS 30 jaar later weer vir skole se "oorlewing" moet veg. FEDSAS staan egter nie in die skadu van BELAB nie; ons het die voordeel van 30 jaar se onderbou, gevestigde strukture, kundigheid en 'n diep passie vir ons land en die kinders van ons land. Ons het doelbewus nie net een groot feesgeleentheid gehad nie, maar elke byeenkoms gebruik om ons 30 jaar te vier.

Lewens- en sportafrigters gebruik dikwels die volgende formule: Prestasie = Potensiaal – Hindernisse. Dit beteken bloot dat 'n persoon se prestasie bepaal word deur hul ware potensiaal minus enige hindernis wat keer dat hulle hul potensiaal verwesenlik. Dit is ook van toepassing op organisasies. In die onderwyssektor is ons gewoon daaraan om te werk in 'n omgewing wat bekend is vir hindernisse en "ontwrigters" en ons beplan daarvoor na die beste van ons vermoë. In 2023 was die hindernisse egter groter en meer kompleks as in vorige jare, soos duidelik blyk uit die bydraes in hierdie verslag. BELAB het ons baie besig gehou en die voortdurende onsekerheid is besig om sy tol van die stelsel te eis. Ons sien 'n toename in LGBTQIA+ - navrae en dispute, die staat se magsoorskryding is die norm in die meeste provinsies en ons raak al meer bewus van spanning wat broei in skoolbeheerliggame tussen skoolhoofde en ander lede van skoolbeheerliggame, deels weens 'n swak begrip van rolle.

Die onlangse besluit van die Raad van Onderwysministers om die kworum van die eerste vergadering van die SBL-verkiesing van 15% tot 50% te verhoog, en van 0% tot 30% vir die tweede vergadering, is 'n goeie voorbeeld van die ontwriging. FEDSAS moes eenvoudig vinnig reageer en het onmiddellik aan die Minister van Basiese Onderwys 'n brief geskryf, die regsgronde uiteengesit en versoek dat daardie besluit dadelik teruggetrek word. FEDSAS het ook 'n dringende vergadering van die Nasionale Raadplegende Forum (NCF) aangevra. Die gevolg was dat die Raad van Onderwysministers hul irrasionele besluit teruggetrek het. FEDSAS het hiermee 'n reuse-slag geslaan, maar dit het onbeplande tyd en hulpbronne geveer.

FEDSAS se Uitvoerende Komitee (UK) het vanjaar 'n groot rol in ons prestasie gespeel deur die moeilike invloede te help bestuur en steeds die oog op ons doelwitte te hou. Ons toegewyde FEDSAS-span het kliphard

gewerk om 'n verskil in onderwys te maak en die operasionele verslae getuig van baie ure op die pad om by lede uit te kom, vergaderings by te woon en opleiding te gee.

Kommunikasie is een van FEDSAS se belangrikste funksies. Vanjaar het ons op verskeie kreatiewe wyses gekommunikeer, hetsy met personeel, lede, raadslede, die media of die publiek. Professionele grafika en video's vorm nou deel van alles wat ons doen en ons geniet steeds ongekende dekking in die hoofstroommedia. Ons maak uitstekende vordering op hierdie gebied en is beslis op die regte pad in 'n snel-veranderende omgewing.

Twee staatmaker-personeellede het vanjaar afgetree ná baie jare se diep spore in onderwys. Ben Ferreira (Gauteng) en Marietjie Fouché (Noordwes) was nie net bestuurders in hul provinsies nie, maar leiers in FEDSAS na wie baie van ons opgekyk het. Ons sal hulle baie mis maar ons eer hulle ook vir hul onbaatsugtige diens oor 'n lang tydperk aan die kinders van Suid-Afrika.

FEDSAS kan ons 30ste bestaansjaar vier omdat daar mense voor ons was wat 'n visie en droom gehad het en dit in aksie omgeskakel het. FEDSAS het destyds in verskillende vorme in provinsies gestalte gekry, maar die goue draad deur al die jare was 'n passie vir onderwys en vir die kinders van Suid-Afrika. Dit is dus gepas om eerstens hulde te bring aan elke vrywilliger wat deur die jare by FEDSAS betrokke was. Vrywilligers het die organisasie vir meer as 'n dekade gedra voordat die eerste betaalde personeel aangestel is. Vrywilligers op die Nasionale Raad, Provinsiale Rade en komitees speel vandag nog 'n reuse-rol om die organisasie getrou aan sy missie en visie te hou deur goeie oorsig ("*governance*") en betrokkenheid. Hartlike dank aan elkeen.

FEDSAS is 'n naam en 'n struktuur, maar die mense gee dit lewe, kultuur en laat dinge gebeur. Weereens staan ons op die skouers van personeel wat die organisasie oor die jare help bou het en vir ons 'n stewige grondslag daargestel het om vanaf te werk. Baie van hierdie personeel is al oorlede, maar die werk gaan voort. Ons eer elkeen vir hulle rol.

Ek staan verstom oor die komplekse aangeleenthede waarmee ons personeel te doen kry en veral hoe voortreflik hulle dit hanteer. FEDSAS is geseën met vaardige en passievolle individue en hierdie verslag getuig van 'n jaar se harde werk, voor en agter die skerms. Ek is baie dank verskuldig aan elkeen se onbaatsugtige diens aan die organisasie en die kinders van ons land.

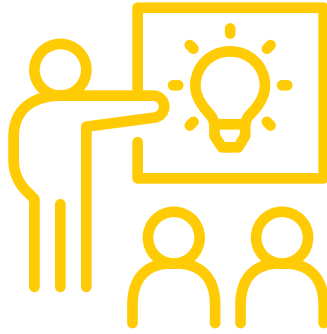
Hartlike dank ook aan al die lede van die Uitvoerende Komitee. Julle lei met onderskeiding! Dankie ook aan Juané en Riaan, wat as adjunk-uitvoerende hoofde die organisasie op die hoogste vlak verteenwoordig en ware ambassadeurs vir FEDSAS is. Met hierdie leierskapspan is die organisasie in goeie hande.

'n Spesiale woord van dank aan die voorsitter van die Nasionale Raad, Shaun Mellors, vir sy voortgesette belangstelling, steun, leierskap op die raad, komiteebetrokkenheid en ons gereelde interaksie. Dit is waarlik 'n voorreg om saam te werk.

Baie dankie aan almal wat dit vir ons FEDSAS-mense moontlik maak om FEDSAS en onderwys te kan dien.

Ons planne vir 2024 is in plek. Dit is weer tyd vir beheerliggaamverkieings en opleiding van nuwe lede van beheerliggame. Ons stryd teen die onbillike bepalinge in BELAB sal voortgaan, ons gaan gemeenskappe help mobiliseer vir die verkiesing en dan seker maak dat ons weer uitstekende opleidingsessies aanbied. Ons staan immers op die skouers van 30 jaar se ervaring.

Dr. Jaco Deacon
Uitvoerende hoof

WAARDETOEVOEGING

Wie is FEDSAS?

FEDSAS is die leier in skoolbeheer- en bestuur. Die organisasie fokus op die ontwikkeling van bekwame skoolbeheerliggame van skole. FEDSAS verskaf inligting, organiseer, mobiliseer en rus ons lede toe om die hoogste onderwysstandaarde in skole te handhaaf en uit te bou. Die organisasie is in 1993 gestig en het oor die afgelope drie dekades gegroei tot een van die mees gerekende rolspelers in Suid-Afrikaanse onderwys.

Die **visie** van FEDSAS is die behoud en bevordering van onderwys van gehalte in alle skole in die Republiek van Suid-Afrika.

Die **missie** van FEDSAS is om alles in sy vermoë te doen om sy lede en belangegroepe, naamlik die ouers, leerders en personeel, te verteenwoordig in die vestiging en bevordering van die hoogste moontlike standaard van opvoeding vir AL die kinders van ons land en ook om doeltreffende leierskap in en van skoolbeheer en -bestuur te bevorder.

Kernwaardes

Uitmuntendheid

Om kompromisloos gehalte-diens te lewer en om altyd te soek na beter maniere om dinge te doen deur ons verbintenis aan voortdurende verbetering in ons persoonlike en professionele lewe.

Integriteit

Om eerlik, deursigtig, oop, geloofwaardig en respekvol op al ons verskille in ons interne en eksterne interaksies te bou.

Passie

Om 'n positiewe verskil te maak deur geesdrif, toewyding, sterkte, intensiteit en om algehele oorgawe na te streef in alles wat ons doen.

Rentmeesterskap

Om verantwoordelikheid te aanvaar en verantwoordbaar te wees.

Verhoudinge

Om inslag te gee aan die deugsame sirkel van respek, vertroue en openheid in al ons verhoudinge en daardeur 'n impak te maak en invloed uit te oefen.

FEDSAS se beginsels

- FEDSAS onderskryf die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika.
- FEDSAS ondersteun die beginsel van maksimum afwenteling van skoolbeheer en -bestuur na beheerliggame van openbare skole, en beywer hom vir die bevordering en uitbouing van die magte en bevoegdhede van beheerliggame deur die opbou van die vermoëns van beheerliggame.
- FEDSAS ondersteun en bevorder die beginsel van die vryheid van beheerliggame en skoolgemeenskappe om die vlak waarop onderwys deur die Staat voorsien word, aan te vul.
- FEDSAS onderskryf die beginsel van keuring en erkenning op grond van meriete en uitnemendheid.
- FEDSAS ondersteun die beginsel dat skoolbeheerliggame vir elke leerder geleentheid behoort te skep om hul volle potensiaal te verwesenlik.
- FEDSAS onderskryf die beginsel van behoud en bevordering van 'n kultuur van leer en onderrig in alle skole sowel as die beginsel van uitnemendheid in onderrig.
- FEDSAS ondersteun die beginsel van vestiging en behoud van gesonde verhoudings met alle belangegroepes in die onderwys.
- FEDSAS ondersteun en omhels die beginsel van verdraagsaamheid. Ons respekteer, erken, huldig en vier die verskillende kulture, gelowe en tale van die mense van die Republiek van Suid Afrika, verenig in ons diversiteit.

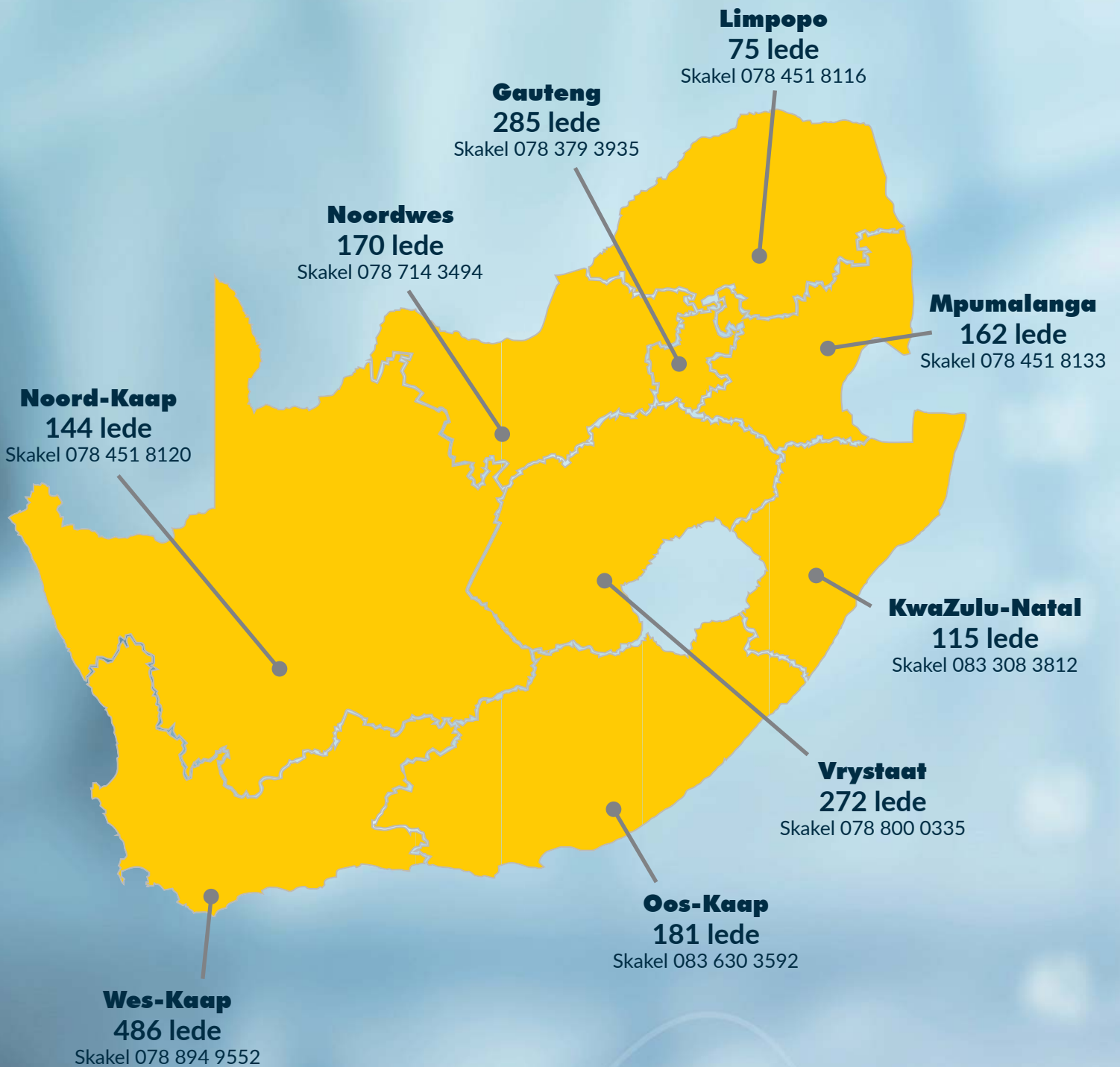
FEDSAS se doelstellings

- Om as verteenwoordigende liggaam en spreekbuis te dien vir die bevordering van die gemeenskaplike belange en ideale van sy lede sonder om in hul huishoudelike sake in te meng
- Om amptelike erkenning van alle toepaslike liggame, instellings en owerhede te verkry
- Om namens sy lede samesprekings te voer en te onderhandel met, en voorleggings te maak aan gesagsliggame en ander instellings op alle vlakke
- Om geld in te samel ter verwesenliking van die doelstellings van FEDSAS
- Om alle stappe te doen wat nodig kan wees om die missie of doelstellings van FEDSAS te bevorder
- Om opleiding, toerusting en bystand aan sy lede te voorsien in die uitoefening van hul regte, die uitvoering van hul pligte, en die nakoming van hul verantwoordelikhede
- Om gesonde kommunikasie met alle belangegroepes in die onderwys te vestig en te bevorder
- Om die vernaamste innoveerder te wees om maksimum waarde uit die beskikbare tegnologie te ontgin ter wille van ons interne behoeftes, operasionele behoeftes, om ons lede van diens te wees en te begelei t.o.v. die impak van tegnologie op onderwys

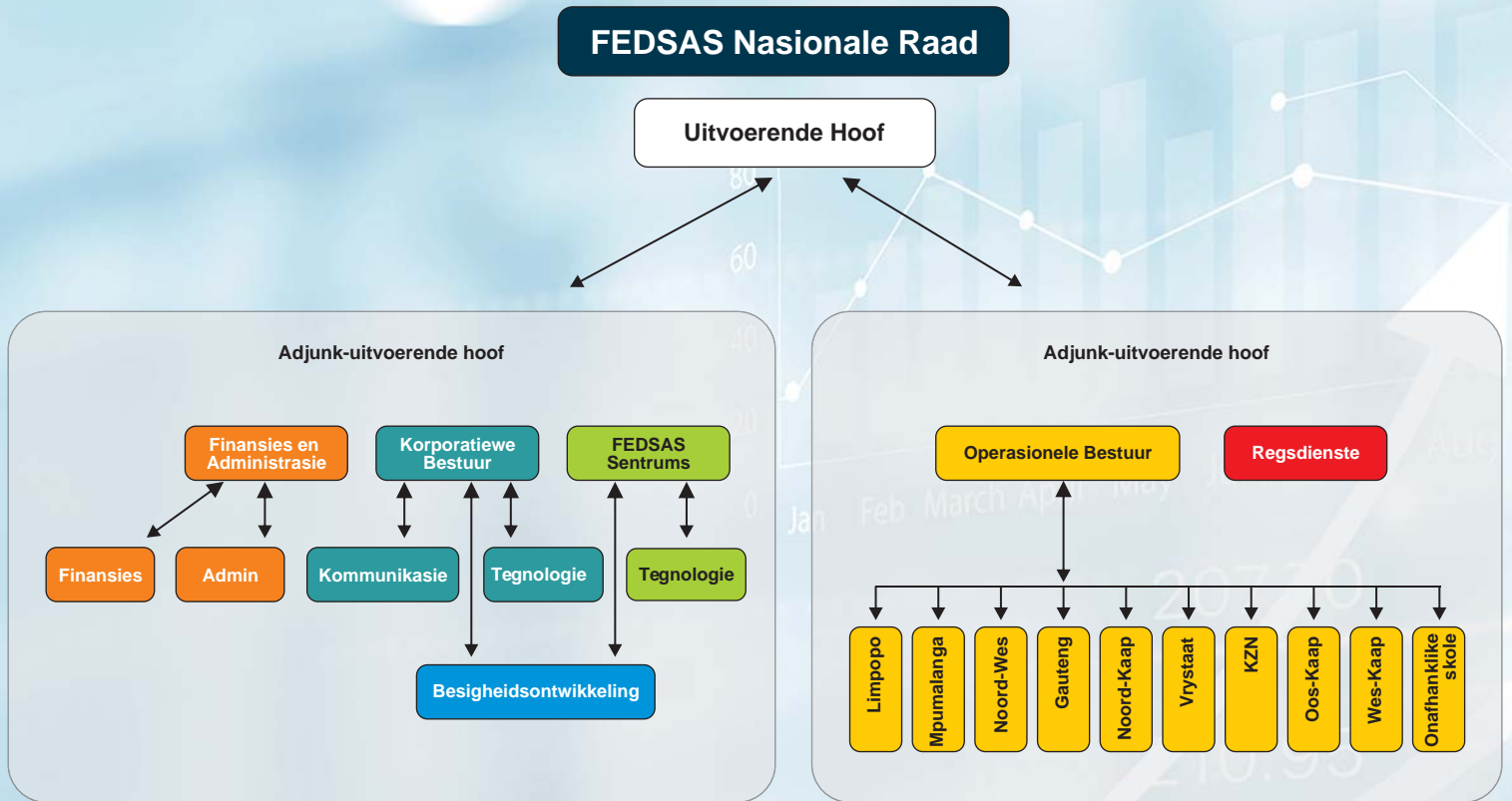
Nasionale voetspoor

FEDSAS se nasionale voetspoor:

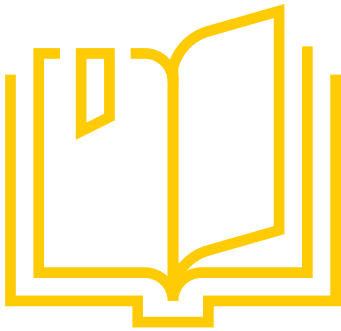
Verspreiding van lede / kontakbesonderhede

Beheerstrukture

Die FEDSAS-bloudruk vir suksesvolle onderwys

Die bloudruk spits ál FEDSAS se aksies op die organisasie se visie toe: Die behoud en bevordering van onderwys van gehalte in alle skole in die Republiek van Suid-Afrika. Dit skenk aandag aan sistemiese aangeleenthede en verandering om 'n blywende invloed en uitwerking op die onderwysstelsel te hê. Dit bied 'n meetinstrument vir die regering se vordering, verantwoordelikheid en verantwoordbaarheid, en voorsien data sodat ons as fluitjieblaser en waghond kan optree. Dit dien as 'n kapstok vir ons aksies, planne en projekte om gekoördineerd, stelselmatig en konsekwent na ons visie te kan streef. Baie van die onderwysboustene val buite FEDSAS se direkte beheer en FEDSAS fokus hier dus op die bou van goeie verhoudinge, die uitoefen van invloed en druk en openbare meningsvorming om verandering te weeg te bring. Die bloudruk bestaan uit agt pilare wat elkeen vyf boustene het. Besoek www.fedsas.org.za vir meer inligting.

Pilaar 1: Leierskap, beheer en bestuur: 1) goed opgeleide beheerliggame, 2) goed opgeleide skoolhoofde en bestuurspanne, 3) betrokke leerderleiers, 4) kundige amptenare (kring, distrik en provinsie), 5) ontwikkeling van aspirant-skoolhoofde

Pilaar 2: Personeel: 1) voldoende poste vir elke skool, en 'n opvoeder in elke klaskamer, elke dag, 2) die beste skoolhoofde, vinniger aangestel, 3) opvoeders in die klaskamer, besig met onderrig, 4) genoeg personeel vir gespesialiseerde vakke/skole (LSOB ingesluit), 5) doeltreffende vul van vakatures

Pilaar 3: Kommunikasie: 1) duidelike, gereelde, tydige en direkte kommunikasie tussen rolspelers, 2) kwartaallikse vergaderings tussen Departement en beheerliggaam-organisasies, 3) provinsiale departemente voldoen aan statutêre oorlegpleging oor postevoorsiening en finansiering, 4) toegang tot inligting, 5) ontvangserkenning van, en reaksie op, skrywes

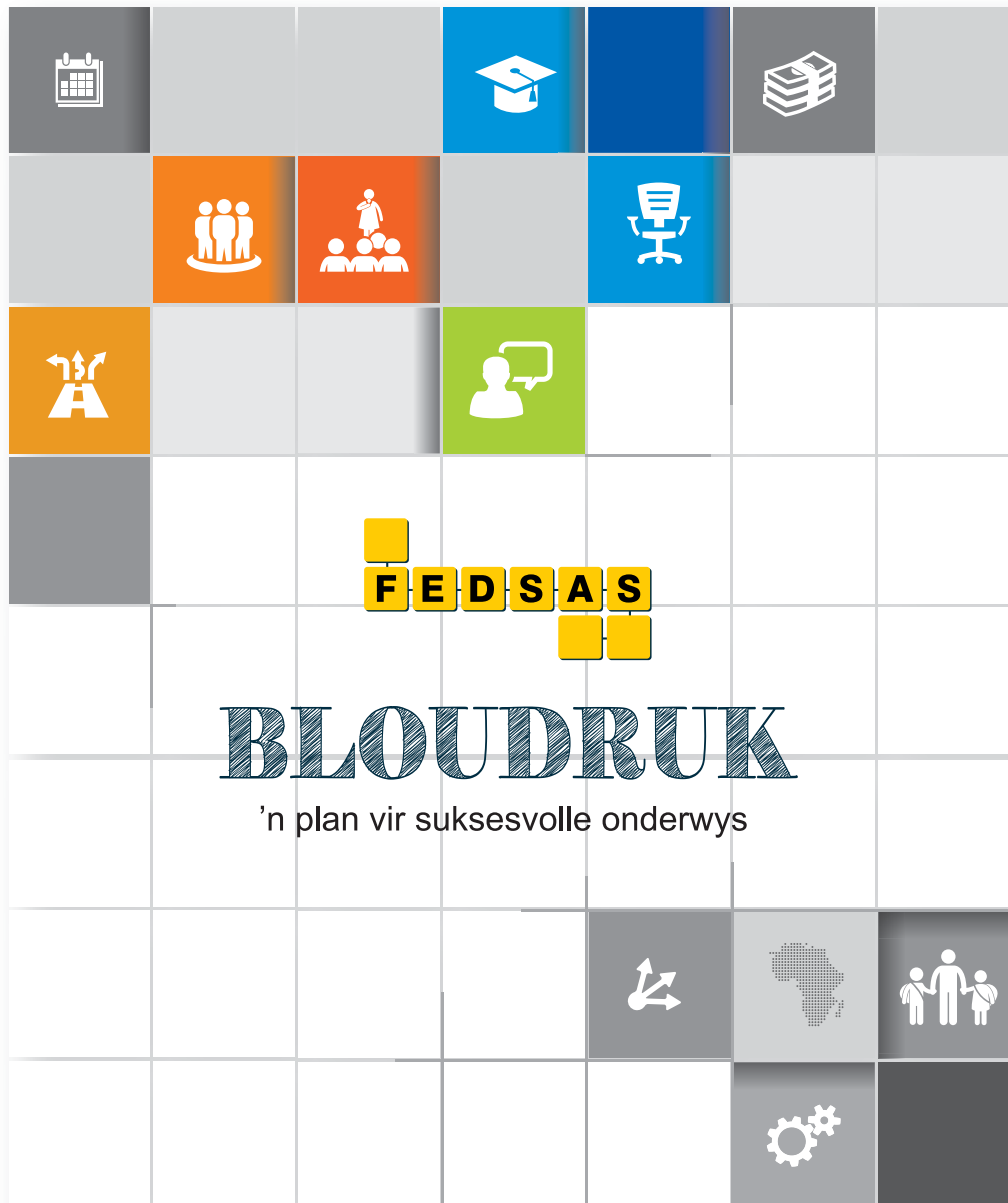
Pilaar 4: Finansiering: 1) voldoende finansiering vir alle skole, 2) tydige NNSF-betalings aan skole, 3) openbaarmaking van begrotings en besteding, 4) eenvormige riglyne/regulasies vir finansies, 5) bevoegde personeel in finansiesafdeling van skole

Pilaar 5: Infrastruktuur: 1) minimum infrastruktuur-standaarde vir elke skool, 2) ontwikkeling- en instandhoudingsplan in elke provinsie, 3) ontwikkeling van volhoubare water- en elektrisiteitsplan vir skole, 4) nood- en veiligheidsplanne in skole, 5) minimum standaard vir skooltegnologie

Pilaar 6: Vennote en verhoudings: 1) positiewe verhoudings tussen drie onderwysvennote (staat, skool en ouers), 2) positiewe verhoudings met gemeenskappe/ gemeenskapsorganisasies, 3) betrek gemeenskappe – openbare skole, 4) positiewe verhouding met vakbonde en ander beheerliggaamorganisasies, 5) waardegedrewe skole

Pilaar 7: Kurrikulumuitkomste: 1) integriteit van die stelsel en assessering, 2) suksesvolle driestroommodel, 3) e-leer- en vervlegde-leer-modelle, 4) ontwikkeling van vaardighede wat toegang bied tot werk, 5) akademiese vryheid

Pilaar 8: Sosio-ekonomiese programme: 1) veiligheid van leerders en personeel, 2) maatskaplike werkers in skole, 3) minimum hulpbronnepakket vir skole/hulp aan gesinne, 4) projekte vir voldoende en voedsame voeding, 5) toegang tot hulpbronne soos data en datapunte

Nasionale Raad

'n Nasionale Raad is verantwoordelik vir die beheer van FEDSAS. Hierdie beginsel beteken dat die Nasionale Raad uiteindelik vir die organisasie en sy werksaamhede verantwoordelik is. Die Nasionale Raad is die struktuur wat oor FEDSAS se welstand verantwoording sal moet doen. Lede van die Nasionale Raad word elke drie jaar tydens die Algemene Jaarvergadering van FEDSAS verkies. Die Nasionale Raad is verantwoordelik vir die beheer van FEDSAS, wat die beheer van die geld en ander bates van die organisasie insluit. Aangesien die Nasionale Raad ander se bates beheer, staan die organisasie sowel as alle individuele lede van die Nasionale Raad in 'n vertrouensverhouding ('n fidusiêre verhouding) teenoor FEDSAS. Ooreenkomstig sy fidusiêre pligte, moet die Nasionale Raad in belang van die organisasie handel. Benewens fidusiêre pligte, is lede van die Nasionale Raad ook verplig om behoorlike sorg, vaardigheid en toewyding aan die dag te lê. Hulle het ook statutêre pligte wat deur verskillende wette (insluitend die gemenerereg), die oprigtingsdokumente van die organisasie (die grondwet van FEDSAS) en enige ooreenkomste wat die organisasie kan aangaan (soos die aanstellingsbriewe of dienskontrakte van lede van die Nasionale Raad) aan hul opgelê word. Lede van die Nasionale Raad behoort hul pligte te verstaan om moontlike persoonlike aanspreeklikheid weens pligsversuim te voorkom. Lede van die Nasionale Raad ontvang geen vergoeding in ruil vir hul diens nie. Tog kan pligsversuim steeds tot verantwoordbaarheid en persoonlike aanspreeklikheid lei.

Komitees

Uitvoerende komitee

Die uitvoerende komitee is verantwoordelik vir die uitvoering van FEDSAS se strategie en sakeplanne. Dit funksioneer onder voorsitterskap van die uitvoerende hoof en bestaan uit senior personeel van die organisasie.

Menslikehulpbronnekomitee

Die menslikehulpbronnekomitee vorm deel van die beheerstrukture van die nasionale raad van FEDSAS en adviseer die nasionale raad oor alle aangeleenthede rakende menslike hulpbronne en vergoeding van personeel. Die voorsitter en lede van die komitee word deur die nasionale raad aangestel.

Oudit- en Risikokomitee

Die oudit- en risikokomitee is verantwoordelik vir die toesig oor FEDSAS se finansies, risiko en voldoeningsvereistes. Dit is deel van die beheerstrukture van die nasionale raad en die voorsitter en lede word deur die nasionale raad aangestel.

Strategiekomitee

Die strategiekomitee is 'n staande komitee van die nasionale raad bestaande uit die voorsitter, ondervoorsitter, uitvoerende hoof en komitee voorsitters. Die komitee adviseer die nasionale raad oor strategiese kwessies.

IT-komitee

Die IT-komitee vorm deel van die beheerstrukture van die nasionale raad van FEDSAS en adviseer die nasionale raad oor alle aangeleenthede rakende tegnologie. Die voorsitter en lede van die komitee word deur die nasionale raad aangestel.

Besoek die FEDSAS-webtuiste by www.fedsas.org.za vir inligting oor provinsiale rade en FEDSAS se personeel in elke provinsie.

WESENLIKE ASPEKTE

Wesenlike aspekte is aangeleenthede en gebeure wat 'n wesentliche effek kan hê op FEDSAS se vermoë om waarde tot die skoolonderwyslandskap toe te voeg. Hoewel hierdie geïntegreerde jaarverslag in geheel verteenwoordigend is van die wesentliche aspekte, met ander woorde daardie aspekte wat as aanduidend beskou word van FEDSAS se impak op die ses kapitale, bied hierdie afdeling 'n oorsig van enkele aangeleenthede wat spesifiek gedurende 2023 uitgelig moet word.

Wetgewing: Die Wysigingswet op Onderwyswette (BELAB) stel omvattende en ingrypende wysigings aan die land se onderwyswette voor. Dit sal 'n wesentliche impak op feitlik alle aspekte van skoolonderrig hê, asook die funksionering van beheerliggame. Van die wysigings sal 'n direkte impak het op twee van die beginsels waarop FEDSAS se bedrywighede rus, naamlik die ondersteuning van die beginsel van maksimum afwenteling van skoolbeheer en -bestuur na beheerliggame van openbare skole, asook die beginsel van die vryheid van beheerliggame en skoolgemeenskappe om die vlak waarop onderwys deur die Staat voorsien word, aan te vul. FEDSAS is sedert die begin van die BELAB-proses in 2017 aktief betrokke en lewer voortdurend kommentaar soos wat die proses vorder. Die organisasie beskik oor die nodige regstegniese maar ook praktiese kundigheid om spesialisbydraes te lewer.

Befondsing: Voldoende befondsing om die volle spektrum van dienste waarvoor FEDSAS beskik te kan lewer, sal altyd 'n uitdaging bly. Ekonomiese vooruitsigte vir Suid-Afrika is beroerd en dit het uiteraard ook 'n impak op nie-winsgewende organisasies se volhoubaarheid.

Sosio-politieke onstabieliteit: Bogenoemde kommer oor ekonomiese vooruitgang dra by tot sosio-politieke onstabieliteit in die land. Werkloosheid, gebrekkige dienslewering, beurtkrag en ander uitdagings lei dikwels tot protesaksies. Skole is nie uitgesluit hiervan nie en dit bedreig nie net die voortsetting van die akademiese kalender nie, maar ook onderwysers en leerders se veiligheid. Die aanloop tot die 2024-algemene verkiesing, asook die uitslag daarvan, sal fyn dopgehou word.

Kommunikasie en handelsmerk: In 'n era van snelle en inligtinggedrewe kommunikasie en beeldbou, is effektiewe en geloofwaardige kommunikasie 'n voortdurende uitdaging. Die FEDSAS-bloudruk is 'n poging om hierdie en ander uitdagings op 'n gefokusde wyse te bestuur.

Verhoudingsbou: Die onderwyslandskap in Suid-Afrika is 'n komplekse en in vele opsigte 'n omstrede landskap. Dit verg voortdurende beplande en versigtige voetwerk om relevante en geloofwaardige verhoudinge op te bou sodat lede van FEDSAS maksimum voordeel uit verhoudinge en verbintenisse kan trek.

FEDSAS SE KOMPETERENDE LANDSKAP

FEDSAS se organisatoriese en operasionele aktiwiteite vind neerslag in ses fokusareas, naamlik opleiding en steun, bewusmaking, navorsing, fondswerwing en verhoudingsbestuur, asook goeie korporatiewe bestuur. Elke fokusarea het weer 'n direkte of indirekte impak op een of meer van die ses kapitale. Hierdie afdeling bied 'n oorsig oor bepaalde strategiese doelwitte en aktiwiteite vir die jaar, asook hoe hierdie aktiwiteite inwerk op bepaalde kapitale. Risiko's en geleenthede word ook uitgelig.

FOKUSAREA: OPLEIDING EN STEUN

FEDSAS se primêre fokus is die toerus van skoolbeheerliggame. Dit sluit interne opleiding van en steun aan personeel en lidskole in, asook die beskikbaarstelling van opleidingsgeleenthede en steun vir die breër skoolgemeenskap.

Kapitale

Kapitale wat geraak of gebruik word deur hierdie fokusarea sluit in finansiële en vervaardigde kapitaal wat omskep word in mensekapitaal. Mensekapitaal word weer gebruik om intellektuele kapitaal te verhoog. Skoolbesoeke en reise na opleidingsgeleenthede het 'n invloed op natuurlike kapitaal in terme van FEDSAS se koolstofvoetspoor.

Spesifieke strategiese doelwitte en aktiwiteite vir 2023 rondom opleiding en steun

FEDSAS Regsdienste

Aksies onderneem:

- Voortdurende aanpas en implementering van instrumente om beheerliggame by te staan
- BELAB: bywoning van al 27 openbare sessies, met geskrewe kommentaar ingedien by elke sessie
- Kommentaar op beleidsdokumente: 9 nasionaal en 12 provinsiaal
- Kontak met belangegroep
- Algemene regsbystand: 135 regsbriefe namens lede
- Hersiening van regsdokumente ouer as tien jaar: 92 dokumente
- Saamstel en aanbied van webinarre

FEDSAS Sentrum vir Tegnologie en Sentrum vir Finansies en Risikobestuur

FEDSAS se Sentrum vir Finansies en Risikobestuur plaas 'n kollig op die volhoubaarheid van skole terwyl die Sentrum vir Tegnologie fokus op die relevansie van skole in die 21ste eeu.

Aksies onderneem:

- Uitbreiding van FEDSAS se e-leer-platform wat aan skoolbeheerliggame, ouers en personeel toegang tot aanlyn-kursusse en materiaal bied om hulle beter toe te rus vir die uitdagings van skoolbeheer en -bestuur
- Sim4Schools-fondsinsamelingsprojek: Die Sentrum vir Finansies en Risikobestuur het aktief begin soek na fondsinsamelingsgeleenthede en het sim4schools in samewerking met MegsApp geloods.
- Ontwikkeling en bemerking van nasionale webinarre
- Ontwikkeling en aanbieding van provinsiale webinarre na gelang van behoeftes
- Nagenoeg 2000 sessies/webinarre
- e-tydskrifte digiTaal en RandSake: nagenoeg 4000 lesers

Artikel

Volhoubaarheid en relevantheid in skole

FEDSAS se Sentrum vir Finansies en Risikobestuur plaas 'n kollig op die volhoubaarheid van skole terwyl die Sentrum vir Tegnologie fokus op die relevansie van skole in die 21ste eeu. Net soos in die res van die wêreld is Suid-Afrika se ekonomie onder groot druk, wat ook druk plaas op skole se ekonomie. Goeie finansiële bestuur en aanwending van bates en hulpbronne is kritiek belangrike in hierdie uitdagende tye. Die Sentrum vir Finansies en Risikobestuur het in 2023 'n voorlegging aan die Departement van Basiese Onderwys gemaak om die formule en tabelle vir die vrystelling van skoolfonds aan te pas om die net van skoolfondsbetaling wyer te maak tot voordeel van ons lede.

Die Sentrum vir Tegnologie bring die nuutste ontwikkelings en tendense op die internasionale landskap na ons lede en plaas skerp fokus op die gebruik en integrasie van ons hedendaagse gereedskap in skole vir meer effektiewe bestuur en beheer van skole, sowel as die verbetering van leeruitkomst. Die meeste ouers se leef- en werkwêreld is reeds diep geanker in die 21ste eeu. Die pas van verandering noodsaak dat ons in skole ook byhou sodat die leerders se leerwêreld ook hul leefwêreld en hul toekomstige werkwêreld weerspieël.

Om ons diens en bydrae aan skole te verskerp, publiseer ons gereelde e-tydskrifte propvol inligting. Daar is goeie leierskapinligting, nuwe ontwikkelings soos ChatGPT en ander sowel as die goeie produkte en dienste wat ons korporatiewe lede bied.

In 2023 is 'n nuwe inisiatief vir tegnologie-entoesiaste en finansiële persone by skole geloods. Hierdie belangegroep is gerig op die konsep van 'n leergemeenskap waar ons nuwe ontwikkelinge en uitdagings bespreek en ondersoek en waar ons by mekaar en by kundiges leer. Dit is 'n geleentheid om te behoort, saam te werk, te leer en ook 'n bydrae te maak. Met digiTALers en FinVriende word 'n gemeenskap van persone geskep wat 'n impak in onderwys maak en met wie ons op 'n persoonlike en gereelde basis kan netwerk.

Personeelopleiding

Aksies onderneem:

- Deurlopende ontwikkeling van personeel tydens personeelberade
- Deurlopende opleiding vir administratiewe personeel
- Induksie van nuwe personeel oor driemaande-periode
- Dinkdag-Dinsdag-sessies

Spesifieke opleiding vir en ondersteuning aan skoolbeheerliggame

Aksies onderneem:

- Opleiding aangebied tydens skoolbesoeke: 940 sessies; 5603 deelnemers; 1043 skole
- Deurlopende en gevorderde opleiding: 327 sessies; 6268 deelnemers; 2709 skole
- Opleiding aan VRL-lede: 25 sessies; 966 deelnemers; 94 skole
- Finansiële opleiding: 1396 sessies; 966 deelnemers; 94 skole
- Interaksie met onderwys-rolspelers: 112 sessies; 5690; 1756 skole
- 53 aanlyn-geleenthede (vergaderings en webinare) met 6 663 mense aanlyn
- Induksie van nuutverkose SBL-lede: 29 sessies; 328 deelnemers; 50 skole

Provinsiale aksies:

- 4283 skoolbesoeke

Risiko's en geleenthede

Opleidingsgeleenthede is onderworpe aan lede se veranderende behoeftes en verwagtinge. Kursusse en opleidingsmateriaal, asook hoe opleiding aangebied word, moet dus in pas bly met die veranderende omgewing. FEDSAS se aanlyn-aanbod het aansienlik uitgebrei en inligting is toeganklik oor verskeie platforms heen.

FEDSAS is 'n bedryfsleier in terme van die geleenthede wat die virtuele omgewing bied. Die langtermyn-belegging in mensekapitaal lewer reeds dividende. Tesame hiermee is dit ook 'n belegging in intellektuele kapitaal, veral wat innovasie en toekomstige sukses betref.

Risiko's moet egter nooit buite rekening gelaat word nie. Suid-Afrika se internet-infrastruktuur en veral die koste van internettoegang bly 'n uitdaging. As vervaardigde kapitaal maak FEDSAS hier staat op eksterne infrastruktuur. Hoewel die organisasie tegnologie so effektief as moontlik benut, is gebrekkige internettoegang, beskikbare hardeware en die koste hieraan verbonde, asook die verskillende vlakke van gebruikersvaardighede 'n wesentliche risiko vir toegang tot opleiding. Bywoning van sommige aanlyn-geleenthede is swak en navorsing is nodig om vas te stel wat die onderliggende oorsaak hiervan is.

Die impak van Suid-Afrika se elektrisiteitskrisis by 'n risiko. Beurtkrag beïnvloed aanlyn-sessies en in die geval van aangesig-sessies noodsaak dit weer 'n belegging in bystandkrag. Die derduisende kilometers wat afgelê word vir vergaderings, opleiding en skoolbesoeke het uiteraard 'n negatiewe impak op natuurlike kapitaal.

FOKUSAREA: BEWUSMAKING

Bewusmaking fokus onder meer op die werksaamhede van FEDSAS, bewusmaking van die magte en regte van skoolbeheerliggame soos omskryf in die Skolewet, asook bewusmaking rondom bepaalde projekte gedurende spesifieke periodes.

Kapitale

Kapitale wat geraak of gebruik word deur hierdie fokusarea sluit in sosiale en verhoudingskapitaal deur die versterking van die FEDSAS-handelsmerk.

Spesifieke strategiese doelwitte vir 2023 rondom bewusmaking:

Bewusmaking: BELAB

- Nuusbriewe met inligting oor spesifieke aspekte van BELAB
- Media-onderhoude
- Inligtingsvideo's op YouTube en FEDSAS se sosiale media

Groei van FEDSAS se sosiale media-voetspoor

Aksies onderneem:

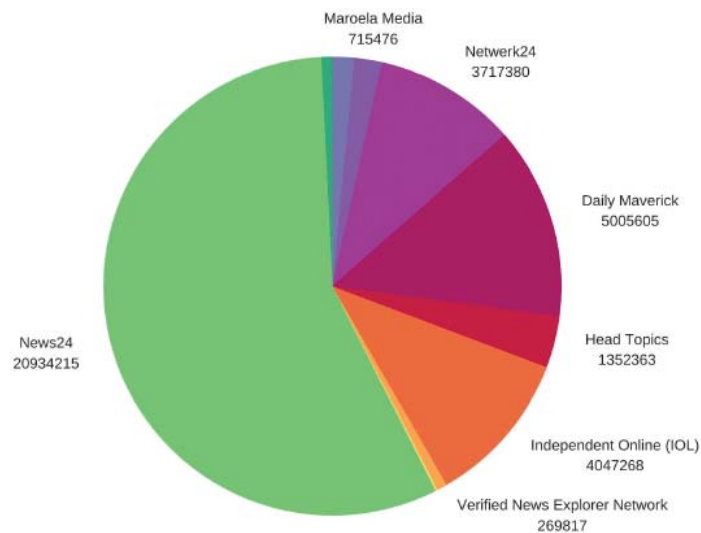
- Facebook-volgeling: 13 620
- Instagram-volgeling: 1306
- X-volgeling: 2036
- LinkedIn-volgeling: 201
- Algemene bewusmaking: tradisionele media

Aksies onderneem:

- Uitstuur van mediaverklarings oor 'n verskeidenheid onderwerpe, sommige gefokus op FEDSAS-aktiwiteite en ander as meningsvormer
- 15 mediaverklarings vir die tydperk 1 Januarie 2023 tot 31 Desember 2023

Artikel

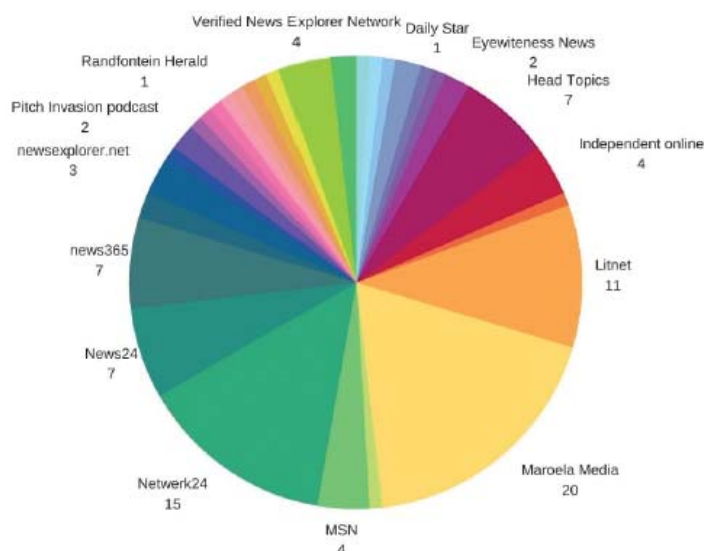
BELAB 1 Januarie 2023 - 31 Oktober 2024 bereik 36 949 310 lesers

Algemene bewusmaking: webtuiste

Aksies onderneem:

- Voortdurende verbetering van aanlyn-ervaring (www.fedsas.org.za), insluitend ontwikkeling van 'n video-biblioteek vir lede
- 45 013 besoekers aan webtuiste (Januarie – Oktober 2023): 19,5% terugkerende besoekers en 80,5% nuwe besoekers
- gemiddelde besoektyd van 4:12 minute

Algemene bewusmaking: nuusbriewe

Aksies onderneem:

- Nasionaal: 30 nuusbriewe (in Afrikaans en Engels)
- Provinsiaal: 66 nuusbriewe (in Afrikaans en Engels)
- Sentrum vir Tegnologie: 8 nuusbriewe (in Afrikaans en Engels)
- Sentrum vir Finansies en Risikobestuur: 1 nuusbriewe (in Afrikaans en Engels)
- FEDSAS Vandag: tweeweeklikse interne nuusbriewe
- FEDSAS Communiqué: weeklikse personeelkommunikasie

Risiko's en geleenthede

Bewusmaking verg 'n fyn balans tussen die bemarking van die organisasie en sy projekte en die sosiale kontrak wat 'n organisasie sonder winsbejag met die samelewing het om uitdrukking te gee aan die waarde wat die organisasie toevoeg ingevolge sy visie en missie. Diepte-kennis van die onderwysomgewing en veral regs-kennis van die magte en regte van skoolbeheerliggame soos omskryf in die Skolewet is noodsaaklik vir FEDSAS se personeel. Bewusmaking van die rol van skoolbeheerliggame in openbare skole strek egter verder as die amptelike lede en hier het FEDSAS ook 'n plig om die algemene publiek op te voed en in te lig. BELAB het in 2023 baie mediablootstelling gekry. FEDSAS is deurlopend betrokke by die proses en daar was volop geleenthede om bewusheid rondom die organisasie se aktiwiteite te skep, asook om FEDSAS se posisie as leier in die onderwyssektor verder te onderstreep.

Risiko's in hierdie area sluit in dat sosiale en verhoudingskapitaal gebruik moet word om die organisasie se werksaamhede te groei, maar dat FEDSAS terselfdertyd ook sosiale en verhoudingskapitaal as hulpbron van die organisasie moet groei. Hierdie gee-en-neem-verhouding verg 'n gesonde balans sodat sosiale en verhoudingskapitaal as 'n hulpbron nie uitgeput word nie.

Voortdurende tegnologiese vooruitgang beteken dat die organisasie ook op die snykant van verwickelinge moet bly in terme van aanlyn-kommunikasie. Die FEDSAS-webtuiste word voortdurend uitgebrei. Hoewel 'n uitgawe in terme van finansiële kapitaal, stel die webtuiste FEDSAS in staat om die organisasie se storie van waardeskepping te vertel en terselfdertyd ook toegang tot die organisasie se intellektuele kapitaal verbeter.

Die uitdaging om relevant te bly is 'n risiko sowel as 'n geleentheid. Openbare persepsie van FEDSAS en die organisasie se aktiwiteite speel direk in op fondswerwing en die werwing van nuwe lede. FEDSAS het dus deurlopend die geleentheid om as meningsvormer te ontwikkel deur gebalanseerde deelname aan openbare gesprekke, hetsy positief, negatief of neutraal.

FOKUSAREA: NAVORSING

FEDSAS se toegewyde span onderwysreg-spesialiste doen voortdurend navorsing oor beleidsontwikkeling, konsepwetgewing en ander aspekte van wetgewing wat skoolbeheerliggame raak.

Kapitale

Kapitale wat geraak of gebruik word deur hierdie fokusarea sluit in 'n verhoging in intellektuele kapitaal en sosiale en verhoudingskapitaal.

Artikel

Praktiese raad aan skole die fokus van nuwe FEDSAS-boek

Skole soek nie definisies nie, hulle soek raad. Hierdie is die goue draad wat al die aktiwiteite van FEDSAS rig. Die organisasie se verbintenis tot praktiese steun aan veral skoolbeheerliggaamlede maar ook ander onderwysrospelers is opnuut bevestig met die publikasie van *Skoolbeheer II: Nog uitdagings en praktiese raad*.

Die boek is die vyfde in 'n reeks wat spesifiek fokus op kwessies waarmee skoolbeheerliggame en skole daaglik te doen kry. FEDSAS se uitvoerende hoof, dr. Jaco Deacon, en adjunkhoof, me. Juané van der Merwe, is die skrywers. Juta is die uitgewer van die reeks.

Die vorige boeke het gefokus op onder meer rigtinggewende hofsake in onderwys, finansiële bestuur in openbare skole en menslike hulpbronbestuur in openbare skole. Die eerste boek in die reeks was in vraag-en-antwoord-formaat met werklike probleme by werklike skole.

“Hierdie nuwe boek is 'n voortsetting van die benadering in die eerste boek. In die nuwe publikasie behandel ons 180 brandpuntvrae wat wissel van skoordisipline en opvoeders tot koshuise en die werksaamhede van die beheerliggaam,” sê Deacon.

Deacon sê die boek is ook 'n uitvloeisel van FEDSAS se fokus op die professionele ontwikkeling van personeel. “Elke week moet ons personeel oplossings voorstel vir 'n probleem waarmee 'n skoolgemeenskap worstel. Die antwoord word in die daaropvolgende week se interne nuusbrieff bespreek. Sodoende bly personeel op hoogte van die vertolking van wetgewing én kry ook die geleentheid om te leer uit ander se ervaring.”

Deacon, 'n gevestigde skrywer met talle publikasies op sy kerfstok, is vol lof vir Van der Merwe se bydrae. “Juané het haar die afgelope byna tien jaar gevestig as een van die voorste kenners van onderwysreg. Sy is ook die hoof van FEDSAS se regsdiens en was in baie gevalle die eerste persoon waarmee lede kontak gemaak het oor die probleme waarmee hulle te kampe het.”

Van der Merwe sê op haar beurt as skrywers was hulle benadering om die inhoud aan te bied op dieselfde praktiese, toeganklike wyse waarop die werklike gevalle hanteer is. “Ons werk met mense, nie met probleme nie. Met die regte inligting en die nodige leiding los FEDSAS-lede self probleme op, of voorkom dit.”

Deacon sê die boek is gemik op 'n groter gehoor as net beheerliggaamlede. “Suid-Afrika se onderwysstelsel kan net suksesvol wees as daar soveel moontlik kundige rospelers betrokke is. Die boek is daarom ook gemik op amptenare, opvoeders en enige ander persoon wat op een of ander wyse by onderwys betrokke is. FEDSAS was nog altyd baie oop vir die deel van kundigheid en ervaring en hierdie boek is 'n voortsetting daarvan.”

Spesifieke strategiese doelwitte vir 2023 rondom navorsing:

Aksies onderneem:

- Deurlopende navorsing vir spesifieke regsaksies en hofsake waarby FEDSAS namens sy lede betrokke is
- Opsomming van openbare kommentaar beskikbaar op FEDSAS-webtuiste
- Regspan lewer referate by Suid-Afrikaanse Vereniging van Onderwysreg (SAELA) se jaarlikse konferensie
- Publikasie van *Skoolbeheer II: Nog uitdagings en praktiese raad*

Risiko's en geleenthede

Enige regsaksie hou verskeie risiko's in, gegewe veral die finansiële koste en die risiko vir die organisasie se reputasie. FEDSAS sien regsaksie as 'n laaste uitweg en maak eerder staat op die organisasie se invloed in verskeie strukture in die onderwyssektor (sosiale en verhoudingskapitaal), insluitend met die regering, om geskille te besleg of in 'n poging om toe te sien dat daar korrek uiting gegee word aan statutêre bepalings en pligte. Die inherente risiko aan regsaksie kan egter nooit buite rekening gelaat word nie.

Nuwe wetgewing en beleid en ook rigtinggewende hofuitsprake bied volop geleentheid vir FEDSAS om intellektuele kapitaal te verhoog deur ontwikkeling van regsmenings, beleid, publikasies en opleidingsmateriaal. Dit bied egter ook geleentheid vir FEDSAS om sy regskennis en ervaring te gebruik om leiding te bied aan skoolbeheerliggame en ander rolspelers, insluitend onderwysdepartemente, om hierdie nuwe omgewing te navigeer.

FOKUSAREA: GROEI LEDETAL

FEDSAS se ledetal op 31 Desember 2023 staan op 1897 skoolbeheerliggame van openbare skole. Daar is egter 22 511 openbare skole in Suid-Afrika en die groei van FEDSAS se ledetal bly dus 'n primêre doelwit.

Kapitale

Kapitale wat geraak of gebruik word deur hierdie fokusarea sluit in 'n verhoging in finansiële kapitaal, mensekapitaal en sosiale en verhoudingskapitaal.

Spesifieke strategiese doelwitte vir 2023 rondom die groei van ledetal:

Aksies onderneem:

- Werwing van lede deur middel van algemene opleidingsgeleenthede en webinare waartoe nie-lede ook toegang het
- Opvolg van verwysings van bestaande lede
- Produk "FEDSAS in 'n boks" gratis vir nuwe lede wat aansluit
- Invordering van lidmaatskapfooie
- Kortingsproses vir skole wat nie volle lidmaatskapfooie kan bybring nie

Risiko's en geleenthede

FEDSAS se ledetal het 'n direkte invloed op die organisasie se finansiële posisie. Met Suid-Afrika se ekonomie onder druk, beteken dit dat baie lede sukkel om lidmaatskapfooie te betaal. Ander beheerliggaamorganisasies kompeteer in dieselfde mark en hou dus ook 'n risiko in. FEDSAS se uitstekende reputasie as leier in skoolbeheer en -bestuur bied egter aan die organisasie die geleentheid om sy ledetal te groei.

FOKUSAREA: FONDSWERWING EN VERHOUDINGSBESTUUR EN SPREEKBUIS VIR BEHEERLIGGAME

FEDSAS is 'n organisasie sonder winsbejag en is dus, benewens die ledegeld van lede, van eksterne bronne vir inkomste afhanklik.

Kapitale

Kapitale wat geraak of gebruik word deur hierdie fokusarea sluit in 'n verhoging in finansiële kapitaal, asook sosiale en verhoudingskapitaal.

Artikel

FEDSAS versterk internasionale bande

Dit is goeie én slegte nuus dat plaaslike uitdagings in onderwys nie uniek tot Suid-Afrika is nie. “In baie Europese lande is daar druk op skole in terme van toelatingsbeleid en daar is kommer oor die onderwyserskorps wat ouer word en vaardighede wat dus so verlore gaan,” sê dr. Jaco Deacon, uitvoerende hoof van FEDSAS. Deacon was 'n spreker by 'n kongres van die Europese Federasie van Onderwyswerkgewers (EFEE) in Ljubljana in Slovenië. Sestien lande was by die kongres verteenwoordig.

“Dit is natuurlik slegte nuus dat daar soveel uitdagings in onderwys is, en veral dat daar soveel ooreenstemming tussen lande is. Maar die goeie nuus is dat daar terselfdertyd ook soveel meer planne is, en geleenthede om by ander te leer.” Deacon sê in baie Europese lande word skole gekonfronteer met uitdagings met toelatings weens 'n toestroming van immigrante en vlugteling. “Skole moet dus aanpas om leerders van verskillende agtergrond, taal en kultuur te akkommodeer.”

Nog 'n algemene probleem is druk op skoolhoofde. “Weens die druk tree skoolhoofde vroeër af en daar is min kandidate wat belang stel om aansoek te doen vir vakante poste. Net soos in Suid-Afrika is personeelwelstand hoog op die agenda. Planne is nodig sodat onderwys 'n aantreklike professionele loopbaanopsie word en veral dat dit 'n volhoubare loopbaan is. Onderwysers wêreldwyd verlaat die profesie weens die druk wat uitdagings soos oorvol klasse, 'n tekort aan hulpbronne en gebrekkige steun meebring.”

Deacon sê FEDSAS en die EFEE het ook afsonderlik vergader oor nouer samewerking in die toekoms. “Ek is baie opgewonde hieroor. FEDSAS het nou nuwe vriende in baie lande. Daar is baie raakpunte tussen FEDSAS en die EFEE. Oor die volgende paar maande sal ons webinare oor en weer bywoon en dokumentasie uitruil. Ek hoop dat ons uiteindelik byvoorbeeld uitruilooreenkomste sal kan sluit om personeel blootstelling te gee aan ander stelsels. Op die kort termyn kyk ons veral na samewerking in terme van leierskap, beleid en tegnologie.”

Gesprekke het ook begin oor 'n internasionale netwerk waar kollektiewe aangesprek kan word. “Die VN se Internasionale Arbeidsorganisasie en UNESCO praat dikwels net met internasionale vakbondfederasies. Die gevolg is dat beleid of dokumente op lande afgedwing word sonder dat lande se omstandighede in ag geneem word. Trouens, talle lande het dikwels nie eens 'n stem op hierdie fora nie.”

Deacon sê vir FEDSAS om die leier in skoolbeheer en -bestuur te bly, is voortdurende vernuwing noodsaaklik. “Daarom bou ons ook aan ons internasionale netwerk. FEDSAS fokus op die ontwikkeling van bekwaame skoolbeheerliggame. Internasionale samewerking is 'n bewys dat ons ver en wyd konsulteer, waarneem en saamwerk om seker te maak ons lede het toegang tot die heel beste opleiding en steun.”

Spesifieke strategiese doelwitte vir 2023 rondom fondswerwing en verhoudingsbestuur:

Aksies onderneem:

- Sluit van strategiese vennootskappe
- Deurlopende vergaderings en formele en informele ontmoetings met onderwysrospelers, insluitend politieke leierskap, ten einde FEDSAS se rol as meningsvormer gestand te doen en om gesonde, proaktiewe verhoudings met rolspelers te bou
- FEDSAS teenwoordig by alle departementele vergaderings wat direk betrekking het op die rol en funksies van beheerliggame
- Gereelde skakeling met provinsiale onderwysdepartemente, as verteenwoordiger van lede, maar ook as onderwysvennoot
- Vergaderings met departementele amptenare op provinsiale vlak (Provinsiale Raadplegende Forum): 112 sessies; 5690 deelnemers; 1756 skole
- Vergaderings met departementele amptenare (Nasionale Raadplegende Forum): 169 sessies; 10 061 deelnemers; 14 128 skole
- Bemiddeling van ernstige konfliktsituasies tussen beheerliggame en skoolhoofde/onderwysers en/of onderwysdepartemente
- Skakeling met vakbonde en ander nie-regeringsorganisasies wat 'n rol in die onderwys speel
- Uitvoerende hoof woon "Leadership Skills in Education"-konferensie in Europa by as gas van European Federation of Employers (EFEE)
- Die skep van die pos van nasionale ontwikkelingsbeampte met 'n fokus op opleiding en om FEDSAS se opleidingsportefeulje uit te brei en toeganklik te maak vir soveel as moontlike skoolbeheerliggame

Risiko's en geleenthede

As organisasie sonder winsbejag is FEDSAS afhanklik van strategiese vennootskappe, veral met betrekking tot finansiële steun. Ekonomiese ontwigting bring mee dat die beskikbare fondse vir donasies en borgskappe beduidend kleiner word. Dit hou 'n groot bedreiging vir finansiële volhoubaarheid in en is 'n risiko wat aktief bestuur moet word deur middel van onder meer interne kostebesparingsmaatreëls, asook die identifisering en ontginning van nuwe bronne van inkomste.

Die bestuur van verhoudings met eksterne belanghebbendes, veral donateurs en borge, is kernbelangrik vir die organisasie se toekoms. Ander noodsaaklike verhoudings wat ten alle koste beskerm en uitgebrei moet word, is FEDSAS se verhouding met die nasionale Departement van Basiese Onderwys, asook die provinsiale onderwysdepartemente. FEDSAS het homself oor die jare as 'n onderwysvennoot van die regering gevestig. Hierdie verhouding maak dit moontlik vir die organisasie om soms uitdagende situasies tussen skoolbeheerliggame en onderwysdepartemente te fasiliteer. Hoewel hierdie verhouding geleentheid skep vir die groei van FEDSAS se reputasie en ledetal, moet dit noukeurig bestuur word aangesien skade aan die verhouding, of enige persepsie van 'n verlies aan neutraliteit, groot risiko kan inhou, veral vir FEDSAS se reputasie.

FOKUSAREA: GOEIE KORPORATIEWE BESTUUR

FEDSAS is verbind tot goeie korporatiewe bestuur en die daarstel van strukture wat die beste moontlike omgewing skep vir die uitvoer van die organisasie se take.

Kapitale

Kapitale wat geraak of gebruik word deur hierdie fokusarea sluit in mensekapitaal en sosiale en verhoudingskapitaal.

Spesifieke strategiese doelwitte vir 2023 rondom goeie korporatiewe bestuur:

Aksies onderneem:

- Voortdurende monitering van implementering van beginsels van King IV™ -verslag oor goeie korporatiewe bestuur en beheer vir Suid-Afrika, 2016, as brondokument vir goeie korporatiewe bestuur
- Voortgesette implementering van die FEDSAS-bloudruk wat binne die raamwerk van die King IV™ -verslag rigting gee aan FEDSAS se aktiwiteite en terselfdertyd 'n visie verskaf vir verantwoordbare onderwys in Suid-Afrika
- Die vestiging en handhawing van effektiewe beheerstelsels, beleid en prosedures ten opsigte van risikobestuur

Risiko's en geleenthede

Die toepassing van die beginsels van goeie korporatiewe bestuur hou aan die een kant die risiko in dat dit gesien kan word as die blote voldoening aan minimum-wetsvereistes. Aan die anderkant bied dit egter die geleentheid vir die skep van 'n omgewing – intern sowel as ekstern – waar waardes eerder as reëls optrede en aktiwiteite rig. Wat goeie korporatiewe bestuur betref, is FEDSAS in die unieke posisie dat die organisasie die beginsels aan lede kan oordra deur middel van voorbeeld (lede se kontak met FEDSAS as organisasie gekenmerk deur goeie korporatiewe bestuur) en opleiding (kursusse, opleidingsmateriaal, beleid en ander instrumente beskikbaar aan beheerliggame) – 'n geval van “practise what you preach”. FEDSAS se persoonlike ervaring stel die organisasie dus in staat om lede effektief toe te rus wanneer hulle voor dieselfde uitdagings te staan kom.

OORSIG: FINANSIËLE STATE

ALGEMENE INLIGTING

Tydperk

Hierdie afdeling bied 'n oorsig oor die finansiële posisie van FEDSAS vir die finansiële jaar geëindig 31 Desember 2023.

Bestuur se verantwoordelikheid en goedkeuring

Hierdie finansiële state is ooreenkomstig die Internasionale Finansiële Rapporteringstandaarde vir Klein en Mediumgrootte Ondernemings en die South African Statements of Generally Accepted Practice opgestel en is gegrond op toepaslike rekeningkundige beleid wat konsekwent toegepas is en deur redelike en verstandige oordeel en ramings ondersteun is. Op grond van inligting en verduidelikings wat deur die bestuur van FEDSAS verskaf is, is die Raad van mening dat die interne beheerstelsels redelike sekerheid bied dat daar vir die opstel van die finansiële state op die finansiële rekords gesteun kan word. Enige interne stelsels vir finansiële beheer kan egter slegs redelike, en nie absolute versekering nie, teen enige wesentliche wanverklaring of verlies bied. FEDSAS se bestuur het die organisasie se kontantvloeivoorspelling vir die jaar tot 31 Desember 2021 nagesien en is in die lig van die nasiening en die huidige finansiële posisie oortuig dat die beheerliggaam toereikend middele het of toegang tot toereikende middele het om sy bedrywighede vir die voorsienbare toekoms voort te sit.

Ouditeure

Core Audit Incorporated Auditor
Geoktrooieerde Rekenmeesters/Chartered Accountants
Geregistreerde Ouditeur / Registered Auditor

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG

31 DESEMBER 2023

FEDSAS
(Registrasiensnommer: NPO 128-598)

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG 31
DESEMBER 2023

ALGEMENE INLIGTING

Land van inkorporasie en domisilie Suid-Afrika / South Africa

Aard van besigheid en hoofaktiwiteite Federasie van Skoolbeheerliggame /
Federation of School Governing
Bodies

Raadslede Dr S Mellors (Voorsitter)/(Chairperson)
Dr HJ Deacon (HUB)/(CEO)

Posadres Posbus / PO Box 31963
Fichardtpark
Bloemfontein
9317

Ouditeur Core Audit Incorporated
Geoktrooieerde Rekenmeesters/Chartered Accountants
Geregistreeerde Ouditeure / Registered Auditors

Belastingverwysingsnommer 9754360163

BTW verwysingsnommer 4790279584

Organisasie registrasiensnommer NPO 128-598

Bankier ABSA Bank Beperk/Limited

Vlak van gerusstelling Hierdie finansiële state is geoudit in ooreenstemming met die toepaslike vereistes van die Grondwet van die Nasionale Raad. / These annual financial statements have been audited in compliance with the applicable requirements of the Constitution of the National Council.

Kompileerder Hierdie finansiële state is onafhanklik opgestel deur Mnr JN Kriel GR (S.A.) / The annual financial statements were independently compiled by Mr JN Kriel CA (S.A.)

FEDSAS
(Registration number: NPO 128-598)

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED
31 DECEMBER 2023

GENERAL INFORMATION

Country of incorporation and domicile

Nature of business and principal activities

Board members

Postal address

Auditor

Tax reference number

VAT reference number

Organisation registration number

Bankers

Level of assurance

Preparer

FEDSAS
(Registrasienommer: NPO 128-598)

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

Die verslae en state soos vervat in die dokument verteenwoordig die finansiële state wat aan die raadslede voorgelê is:

Inhoud

	<u>Bladsv/Page</u>
Lede se Verantwoordelikheid en Goedkeuring	4-5
Onafhanklike Ouditeursverslag	6-8
Verslag van praktisyn	9
Lede se Verslag	10-11
Staat van Finansiële Posisie	12
Staat van Omvattende Inkomste	13
Staat van Verandering in Ekwiteit	14
Staat van Kontantvloei	15
Rekeningkundige Beleide	16-20
Aantekeninge tot die Finansiële State	21-26
Die volgende addisionele inligting maak nie deel uit van die Finansiële State nie en is nie geaudit nie: Gedetailleerde Inkomstestaat	27-28

Vlak van gerusstelling

Hierdie finansiële state is geaudit in ooreenstemming met die toepaslike vereistes van die Grondwet van die Nasionale Raad.

FEDSAS

(Registration number: NPO 128-598)

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED
31 DECEMBER 2023

The reports and statements set out below comprise the annual financial statements presented to the board members:

Contents

	<u>Contents</u>
	Members' Responsibilities and Approval
	Independent Auditor's Report
	Practitioner's Compilation Report
	Members' Report
	Statement of Financial Position
	Statement of Comprehensive Income
	Statement of Changes in Equity
	Statement of Cash Flow
	Accounting Policies
	Notes to the Financial Statements
	The following supplementary information does not form part of the Annual Financial Statements and is unaudited: Detailed Income Statement

Level of assurance

These annual financial statements have been audited in compliance with the applicable requirements of the Constitution of the National Council.

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

LEDE SE VERANTWOORDELIKHEDE EN GOEDKEURING

Die grondwet bepaal dat die lede omvattende rekeningkundige rekords moet handhaaf en verantwoordelik is vir die inhoud en integriteit van die jaarlikse finansiële state en verwante finansiële inligting wat by die verslag ingesluit word. Dit is hul verantwoordelikheid om te verseker dat die jaarlikse finansiële state 'n redelike weergawe is van die organisasie se sake soos aan die einde van die finansiële jaar asook die finansiële prestasie en kontantvloei vir die periode, ter voldoening aan die rekenkundige basis soos beskryf in Nota 1. Die eksterne ouditeure is aangestel om 'n onafhanklike mening oor die finansiële state uit te spreek.

Die jaarlikse finansiële state is in ooreenstemming met die vereistes soos omskryf in Nota 1 en is gegrond op toepaslike rekeningkundige beleide wat konsekwent toegepas is en deur redelike en verstandige oordeel en ramings ondersteun is.

Die lede erken dat hulle uiteindelik verantwoordelik is vir die stelsels van interne finansiële beheer wat die organisasie ingestel het en plaas aansienlike klem op die handhawing van streng beheer. Sodat die lede die verantwoordelikhede kan nakom, stel die raad standaarde vir interne beheer wat daarop gerig is om die risiko van foute of verlies op 'n kostedoeltreffende wyse te verklein. Die standaarde sluit in die behoorlike delegasie van verantwoordelikhede binne 'n duidelik gedefinieerde raamwerk, effektiewe rekeningkundige prosedures en toereikende skeiding van pligte om 'n aanvaarbare risikovlak te verseker. Die beheermaatreëls word deur die hele organisasie gemonitor en alle werknemers moet die hoogste etiese standaarde handhaaf om te verseker dat die organisasie se besigheid gedoen word op 'n wyse wat onder alle redelike omstandighede bo verdenking is.

Die organisasie se risikobestuur is gerig op die identifisering, evaluering, bestuur en monitering van alle bekende risiko's in die organisasie. Hoewel die bedryfsrisiko nie heeltemal uitgekakel kan word nie, probeer die organisasie dit tot 'n minimum beperk deur te verseker dat die toepaslike infrastruktuur-, beheer- en ander stelsels en etiese gedrag volgens voorafbepaalde prosedures en beperkings toegepas word.

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED
31 DECEMBER 2023

MEMBERS' RESPONSIBILITIES AND APPROVAL

The members are required by the Constitution of the National Council, to maintain adequate accounting records and are responsible for the content and integrity of the annual financial statements and related financial information included in this report. It is their responsibility to ensure that the annual financial statements fairly present the state of affairs of the organisation as at the end of the financial year and the results of its operations and cash flows for the period then ended, in conformity with the basis of accounting described in Note 1. The external auditor is engaged to express an independent opinion on the annual financial statements.

The annual financial statements are prepared in accordance with the basis of accounting described in Note 1 and are based upon appropriate accounting policies consistently applied and supported by reasonable and prudent judgements and estimates.

The members acknowledge that they are ultimately responsible for the system of internal financial control established by the organisation and place considerable importance on maintaining a strong control environment. To enable the members to meet these responsibilities, the members set standards for internal control aimed at reducing the risk of error or loss in a cost effective manner. The standards include the proper delegation of responsibilities within a clearly defined framework, effective accounting procedures and adequate segregation of duties to ensure an acceptable level of risk. These controls are monitored throughout the organisation and all employees are required to maintain the highest ethical standards in ensuring the organisation's business is conducted in a manner that in all reasonable circumstances is above reproach.

The focus of risk management in the organisation is on identifying, assessing, managing and monitoring all known forms of risk across the organisation. While operating risk cannot be fully eliminated, the organisation endeavours to minimise it by ensuring that appropriate infrastructure, controls, systems and ethical behaviour are applied and managed within predetermined procedures and constraints.

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

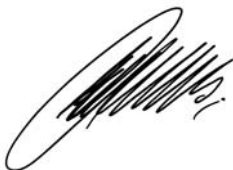
LEDE SE VERANTWOORDELIKHEDE EN GOEDKEURING

Die lede is op grond van inligting en verduidelikings wat bestuur verskaf, van mening dat die interne beheerstelsels redelike sekerheid bied dat daar vir die opstel van die jaarlikse finansiële state op die finansiële rekords gesteun kan word. Enige interne stelsels vir finansiële beheer kan egter slegs redelike, en nie absolute, versekering bied teen enige wesenlike wanvoorstelling of verlies.

Die lede het die organisasie se kontantvloeï vooruitskatting vir die jaar geëindig 31 Desember 2023 geëvalueer, en is in die lig hiervan tesame met die huidige finansiële posisie, oortuig dat die organisasie toereikende middele het om sy bedrywighede in die afsienbare toekoms voort te sit.

Die eksterne ouditeur is verantwoordelik vir die onafhanklike audit van die organisasie se jaarlikse finansiële state en om daarvoor verslag te doen. 'n Eksterne audit is uitgevoer op hierdie finansiële state deur die organisasie se eksterne ouditeur en hul verslag word op bladsye 6 tot 8 aangebied.

Die jaarlikse finansiële state wat op bladsye 12 tot 28 uiteengesit word en deur die Nasionale Raad opgestel is, is 23 Maart 2023 deur die lede goedgekeur en namens hulle onderteken deur:

Dr S Mellors (Voorsitter)/(Chairperon)

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED
31 DECEMBER 2023

MEMBERS' RESPONSIBILITIES AND APPROVAL

The members are of the opinion, based on the information and explanations given by management, that the system of internal control provides reasonable assurance that the financial records may be relied on for the preparation of the annual financial statements. However, any system of internal financial control can provide only reasonable, and not absolute, assurance against material misstatement or loss.

The members have reviewed the organisation's cash flow forecast for the year ended 31 December 2023 and, in the light of this review and the current financial position, they are satisfied that the organisation has, or has access to, adequate resources to continue in operational existence for the foreseeable future.

The external auditor is responsible for independently auditing and reporting on the organisations annual financial statements. The annual financial statements have been examined by the organisations external auditor and their report is presented on pages 6 to 8.

The annual financial statements set out on pages 12 to 28, which have been prepared on the going concern basis, were approved by the National Council 23 March 2023 and were signed by:

Dr HJ Deacon (HUB)/(CEO)

ONAFHANKLIKE OUDITEURSVERSLAG

Aan die lede van FEDSAS

Ouditverslag van die Jaarlikse Finansiële State

Mening

Ek het die jaarlikse finansiële state van FEDSAS, soos uiteengesit op bladsy 12 tot 26 geaudit, wat bestaan uit die staat van finansiële posisie soos op 31 Desember 2023, die staat van omvattende inkomste, staat van verandering in ekwiteit en staat van kontantvloeï vir die jaar wat op daardie datum geëindig het, en die aantekeninge, wat bestaan uit 'n opsomming van beduidende rekeningkundige beleide.

Na ons mening, is die jaarlikse finansiële state redelik aangebied, in alle wesenlike opsigte, vir die jaar geëindig 31 Desember 2023, in ooreenstemming met die grondslag van rekeningkunde beskryf in Aantekening 1 van die finansiële jaarstate en die vereistes van die Grondwet van die Nasionale Raad.

Grondslag vir mening

Ek het die audit ooreenkomstig Internasionale Ouditstandaarde ('ISAs') uitgevoer. Ons verantwoordelikhede in terme van die standaard word verder beskryf in die Oudit se Verantwoordelikhede vir die Oudit van die Jaarlikse Finansiële State-afdeling van ons verslag. Ons is onafhanklik van die onderneming in ooreenstemming met die Onafhanklike Regulerende Raad vir Ouditore (IRBA Kode) en ander onafhanklikheid vereistes toepaslik op die uitvoer van audits van finansiële state in Suid-Afrika. Ons het die ander etiese verantwoordelikhede in ooreenkomstig met die IRBA-kode en in ooreenstemming met ander etiese vereistes van toepassing op die uitvoer van audits in Suid-Afrika vervul. Die IRBA-kode is konsekwent met die ooreenstemmende afdelings van die 'International Ethics Standards Board for Accountant's International Code of Ethics for Professional Accountants' (insluitende Internasionale Onafhanklikheid Standaard) onderskeidelik. Ons glo dat die auditbewyse wat ons verkry het, toereikend en toepaslik is om 'n grondslag vir ons auditmening te bied.

Beklemtoning van aangeleentheid - Grondslag van Rekeningkunde

Ek vestig die aandag op Aantekening 1 van die jaarlikse finansiële state, wat die grondslag van rekeningkunde beskryf. Die finansiële jaarstate word in ooreenstemming met die organisasie se eie rekeningkundige beleid opgestel om die finansiële inligtingsbehoefes van die gebruikers te bevredig. Gevolglik is die finansiële jaarstate moontlik nie geskik vir 'n ander doel nie. My mening word nie gewysig ten opsigte van hierdie aangeleentheid nie.

Ander inligting

Die raadslede is verantwoordelik vir die ander inligting. Die ander inligting ingesluit in die dokument met die titel "FEDSAS jaarlikse finansiële state vir die jaar geëindig 31 Desember 2023", wat die Raadsledeverslag en die aanvullende inligting soos uiteengesit in bladsye 26 tot 28 insluit, wat ons verkry het voor die datum van hierdie verslag. Die ander inligting sluit nie die jaarlikse finansiële state en ons ouditeursverslag daarop in nie.

Ons mening oor die jaarlikse finansiële state dek nie die ander inligting nie en ek spreek geen vorm van gerusstelling daarvoor uit nie.

INDEPENDENT AUDITORS' REPORT

To the members of FEDSAS

Report on the Audit of the Annual Financial Statements

Opinion

I have audited the annual financial statements of FEDSAS (the entity) set out on pages 12 to 26, which comprise the statement of financial position as at 31 December 2023, statement of comprehensive income, statement of changes in equity and statement of cash flows for the year then ended, and the notes to the annual financial statements, including significant accounting policies.

In my opinion, the annual financial statements of FEDSAS for the year ended 31 December 2023 are prepared, in all material respects, in accordance with the basis of accounting described in Note 1 to the annual financial statements and the requirements of the Constitution of the National Council.

Basis for opinion

conducted my audit in accordance with International Standards on Auditing. My responsibilities under those standards are further described in the Auditor's Responsibilities for the Audit of the Annual Financial Statements section of my report. I am independent of the organisation in accordance with the Independent Regulatory Board for Auditors' Code of Professional Conduct for Registered Auditors (IRBA Code) and other independence requirements applicable to performing audits of annual financial statements in South Africa. I have fulfilled my other ethical responsibilities in accordance with the IRBA Code and in accordance with other ethical requirements applicable to performing audits in South Africa. The IRBA Code is consistent with the corresponding sections of the International Ethics Standards Board for Accountants' International Code of Ethics for Professional Accountants (including International Independence Standards). I believe that the audit evidence I have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for my opinion.

Emphasis of Matter - Basis of Accounting

I draw attention to Note 1 to the annual financial statements, which describes the basis of accounting. The annual financial statements are prepared in accordance with the organisation's own accounting policies to satisfy the financial information needs of the users of the financial statements. As a result, the annual financial statements may not be suitable for another purpose. My opinion is not modified in respect of this matter.

Other information

The members are responsible for the other information. The other information included in the document titled "FEDSAS annual financial statements for the year ended 31 December 2023", which includes the Member's Report and the supplementary information as set out on pages 26 to 28. The other information does not include the annual financial statements and my auditor's report thereon.

My opinion on the annual financial statements does not cover the other information and I do not express an audit opinion or any form of assurance conclusion thereon.

In verband met ons audit van die jaarlikse finansiële state is dit ons verantwoordelikheid om die ander inligting te lees, en sodoende te oorweeg of die ander inligting wesenlik teenstrydig is met die jaarlikse finansiële state of kennis verkry gedurende die audit, of andersins blyk om wesenlik wanvoorgestel te wees. Indien ons, gebaseer op die werk wat ons uitgevoer het, tot die gevolgtrekking kom dat daar 'n wesenlike wanvoorstelling van hierdie ander inligting is, word van ons vereis om daardie feit te rapporteer. Ons het niks om te rapporteer in die verband nie.

Verantwoordelikhede van die raadslede vir die Jaarlikse Finansiële State

Die raadslede is verantwoordelik vir die opstel en redelike voorstelling van die jaarlikse finansiële state ooreenkomstig met die grondslag van rekeningkunde beskryf in Aantekening 1 by die finansiële jaarstate en die vereistes van die Grondwet van die Nasionale Raad, asook vir die interne kontrole wat deur die lede bepaal is soos benodig om die voorbereiding van die jaarlikse finansiële state moontlik te maak wat sonder wesenlike wanvoorstellings mag wees, hetsy weens bedrog of foute.

As deel van die opstel van die jaarlikse finansiële state is die raadslede daarvoor verantwoordelik om die entiteit se vermoë om as 'n lopende saak voort te bestaan te beoordeel, en waar toepaslik aangeleenthede wat verband hou met lopende saak en die gebruik van die lopende saak-grondslag van verslagdoening te openbaar, tensy die raadslede beplan om die organisasie te likwideer of om bedrywighede te staak, of geen realistiese alternatief het as om so te maak nie.

Ouditeur se verantwoordelikhede vir die audit van die Jaarlikse Finansiële State

Ons doelwitte is om redelike gerusstelling te verkry dat die jaarlikse finansiële state as 'n geheel sonder wesenlike wanvoorstelling is, hetsy weens bedrog of foute, en om 'n ouditeursverslag uit te reik wat ons mening bevat. Redelike gerusstelling is 'n hoë vlak van gerusstelling, maar is nie 'n waarborg dat 'n audit wat ooreenkomstig die ISAs uitgevoer is altyd 'n wesenlike wanvoorstelling sal opspoor wanneer dit bestaan nie. Wanvoorstellings kan ontstaan as gevolg van bedrog of foute, en word individueel of in totaal wesenlik geag indien dit redelikerwys verwag kan word dat sodanige wanvoorstellings die ekonomiese besluite van gebruikers wat op grond van hierdie jaarlikse finansiële state geneem word, sal beïnvloed.

As deel van 'n audit ooreenkomstig die ISAs, oefen ek professionele oordeel uit en handhaaf ek professionele skeptisisme gedurende die audit. Insluitende:

- Identifiseer en beoordeel die risiko's van wesenlike wanvoorstelling van die Jaarlikse Finansiële State, hetsy weens bedrog of foute, ontwerp en voer prosedures uit na aanleiding van daardie risiko's, en verkry auditbewyse wat voldoende en toepaslik is om 'n grondslag vir ons auditmening te bied. Die risiko van nie-opsporing van 'n wesenlike wanvoorstelling as gevolg van bedrog is groter as vir 'n wesenlike wanvoorstelling as gevolg van foute, aangesien bedrog samespanning, vervalsing, doelbewuste weglatings, wanvoorstellings, of die omseiling van interne beheer kan behels.

- Verkry 'n begrip van interne beheer relevant tot die audit ten einde auditprosedures te ontwerp wat toepaslik is in die omstandighede, maar nie vir die doel om 'n mening uit te spreek oor die effektiwiteit van die entiteit se interne beheer nie.

- Evalueer die toepaslikheid van rekeningkundige beleid wat gebruik is en die redelikheid van rekeningkundige ramings en verwante openbaarmaking wat deur bestuur gemaak is.

In connection with my audit of the annual financial statements, my responsibility is to read the other information and, in doing so, consider whether the other information is materially inconsistent with the annual financial statements or my knowledge obtained in the audit, or otherwise appears to be materially misstated. If, based on the work I have performed, I conclude that there is a material misstatement of this other information, I am required to report that fact. I have nothing to report in this regard.

Responsibilities of the board members for the Annual Financial Statements

The members are responsible for the preparation of the annual financial statements in accordance with the basis of accounting described in Note 1 to the annual financial statements and the requirements of the Constitution of the National Council, for determining that the basis of preparation is acceptable in the circumstance and for such internal control as the directors determine is necessary to enable the preparation of annual financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the annual financial statements, the members are responsible for assessing the entity's ability to continue as a going concern, disclosing, as applicable, matters related to going concern and using the going concern basis of accounting unless the members either intend to liquidate the entity or to cease operations, or have no realistic alternative but to do so.

Auditor's responsibilities for the audit of the Annual Financial Statements

My objectives are to obtain reasonable assurance about whether the annual financial statements as a whole are free from material misstatement, whether due to fraud or error, and to issue an auditor's report that includes my opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with International Standards on Auditing will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these annual financial statements.

As part of an audit in accordance with International Standards on Auditing, I exercise professional judgement and maintain professional scepticism throughout the audit. I also:

- Identify and assess the risks of material misstatement of the annual financial statements, whether due to fraud or error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting a material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations, or the override of internal control.

- Obtain an understanding of internal control relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the organisation's internal control.

- Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by the members.

- Kom tot 'n gevolgtrekking oor die toepaslikheid van die raadslede se gebruik van die lopende saak-grondslag van verslagdoening, en gebaseer op ouditbewyse verkry, kom tot 'n gevolgtrekking oor die bestaan van 'n wesenlike onsekerheid wat verband hou met gebeure of omstandighede wat beduidende twyfel kan laat bestaan oor die groep en die genootskap se vermoë om as 'n lopende saak voort te bestaan. Waar ons tot die gevolgtrekking kom dat 'n wesenlike onsekerheid bestaan word daar van ons vereis om in ons ouditeursverslag aandag te vestig op die toepaslike openbaarmaking in die jaarlikse finansiële state, of, indien sodanige openbaarmaking onvoldoende is, om ons mening te wysig. Ons gevolgtrekkings word gebaseer op ouditbewyse verkry tot en met die datum van ons ouditeursverslag. Toekomstige gebeure en omstandighede mag egter daartoe aanleiding gee dat die groep en / of die genootskap ophou om as 'n lopende saak voort te bestaan.

- Evalueer die algehele voorstelling, struktuur en inhoud van die jaarlikse finansiële state, insluitende die openbaarmaking, en of die jaarlikse finansiële state die onderliggende transaksies en gebeure op só 'n manier weergee dat redelike voorstelling bereik word.

Ek kommunikeer met die organisasie oor, onder andere, die beplande omvang en tydsberekening van die oudit en beduidende ouditbevindinge, insluitende enige beduidende tekortkominge in interne beheer wat ek tydens ons oudit identifiseer.

Verslag rakende ander wetlike en regulatoriese vereistes

In terme van die IRBA-kode wat in die Staatskoerant, nommer 39475, op 4 Desember 2015 gepubliseer is, bevestig ek dat Core Audit Incorporated FEDSAS geoudit het vir 6 jaar.

Ms D McLean
Director
Registered Auditor
Chartered Accountant (SA)

- Conclude on the appropriateness of the members use of the going concern basis of accounting and based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the organisation's ability to continue as a going concern. If I conclude that a material uncertainty exists, I am required to draw attention in our auditor's report to the related disclosures in the annual financial statements or, if such disclosures are inadequate, to modify my opinion. My conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of my auditor's report. However, future events or conditions may cause the entity to cease to continue as a going concern.

- Evaluate the overall presentation, structure and content of the annual financial statements, including the disclosures, and whether the annual financial statements represent the underlying transactions and events in a manner that achieves fair presentation.

I communicate with the members regarding, among other matters, the planned scope and timing of the audit and significant audit findings, including any significant deficiencies in internal control that I identify during my audit.

Report on other legal and regulatory requirements

In terms of the IRBA Rule published in Government Gazette Number 39475 dated 4 December 2015, I report that Core Audit Incorporated has audited FEDSAS for 6 years.

PRAKTISYN KOMPILASIE VERSLAG

Aan die lede van FEDSAS

Ek het die jaarlikse finansiële state van FEDSAS, soos uiteengesit op bladsy 12 - 28, opgestel volgens die inligting wat aan my verskaf is.

Hierdie jaarlikse finansiële state bestaan uit die staat van finansiële posisie soos op 31 Desember 2023, en die staat van omvattende inkomste, staat van verandering in ekwiteit en staat van kontantvloei vir die jaar wat op daardie datum geëindig het, en die aantekeninge wat bestaan uit 'n opsomming van beduidende rekeningkundige beleide en ander verduidelikende inligting.

Ek het die kompilasie gedoen volgens die Internasionale Standaard van Verwante Dienste 4410 (Hersien), Kompilasie aanstellings.

Ek het my kundigheid in rekeningkunde en finansiële verslagdoening aangewend om u by te staan met die opstel en aanbieding van die jaarlikse finansiële state op grond van rekeningkunde beskryf in Aantekening 1 van die finansiële jaarstate. Ek het aan die relevante etiese vereistes voldoen, insluitend beginsels van integriteit, objektiwiteit, professionele bevoegdheid en behoorlike sorg.

Die jaarlikse finansiële state en die akkuraatheid en volledigheid van die inligting wat gebruik is om op te stel is u verantwoordelikheid.

Aangesien 'n kompilasie nie 'n gerustellingsaanstelling is nie, hoef ek nie die akkuraatheid of volledigheid van die inligting wat u aan my verskaf is om die jaarlikse finansiële state te kompilleer, te verifieer nie. Gevolglik, spreek ek geen mening uit om aan te dui of die jaarlikse finansiële state voltooi is in lyn met die rekeningkunde beskryf in Aantekening 1 van die finansiële jaarstate.

PRACTITIONER'S COMPILATION REPORT

To the members of FEDSAS

I have compiled the annual financial statements of FEDSAS, as set out on pages 12 - 28, based on the information you have provided. These annual financial statements comprise the statement of financial position of FEDSAS as at 31 December 2023, the statement of comprehensive income, statement of changes in equity and statement of cash flows for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory information.

I performed this compilation engagement in accordance with International Standard on Related Services 4410 (Revised), Compilation Engagements.

I have applied my expertise in accounting and financial reporting to assist you in the preparation and presentation of these annual financial statements on the basis of accounting described in Note 1 to the annual financial statements. I have complied with relevant ethical requirements, including principles of integrity, objectivity, professional competence and due care.

These annual financial statements and the accuracy and completeness of the information used to compile them are your responsibility.

Since a compilation engagement is not an assurance engagement, I am not required to verify the accuracy or completeness of the information you provided to me to compile these annual financial statements. Accordingly, I do not express an audit opinion or a review conclusion on whether these annual financial statements are prepared in accordance with the basis of accounting described in Note 1 to the annual financial statements.

Mr JN Kriel
Director
Registered Auditor
Chartered Accountant (SA)

LEDE SE VERSLAG

Die lede het die voorreg om hulle verslag rakende die jaarlikse finansiële state van FEDSAS vir die jaar geëindig 31 Desember 2023 voor te lê.

1. Aard van besigheid

FEDSAS is geïnkorporeer en is werksaam in Suid-Afrika en is hoofsaaklik betrokke by die ondersteuning van skoolbeheerliggame by die uitvoering van hulle pligte.

Gedurende die jaar het geen wesenlike veranderinge plaasgevind ten opsigte van die besigheidsaktiwiteit nie.

Daar was geen wesenlike veranderinge in die aard van die organisasie se besigheid vanaf die vorige jaar nie.

2. Hersiening van finansiële resultate en aktiwiteit

Die finansiële jaarstate is opgestel in ooreenstemming met entiteitspesifieke grondslag van rekeningkunde en die vereistes van die Grondwet van die Nasionale Raad. Die rekeningkundige beleid is konsekwent toegepas in vergelyking met die vorige jaar.

Volledige besonderhede van die finansiële posisie, die bedryfsresultate en die kontantvloei van die onderneming word in hierdie finansiële jaarstate uiteengesit.

3. Versekering en risikobestuur

Die onderneming volg 'n beleid om jaarliks risiko's te identifiseer wat verband hou met bates en moontlike laste voortspruitend uit besigheidstransaksies. Waar dit moontlik is word bates outomaties ingesluit. Daar is ook deurlopende batesrisiko-kontroleprogramme wat uitgevoer word tesame met die versekeringsmakelaars van die organisasie. Alle risiko's word geag behoorlik gedek te wees, behalwe vir die politieke risiko's, in die geval waar soveel dekking as wat redelik beskikbaar is gereël is.

4. Lede

Die lede in amptposisies op die datum van die verslag is as volg:

Lede

Dr S Mellors (Voorsitter)

Dr HJ Deacon (Hoof Uitvoerende Beampete)

Daar was geen veranderinge vir die huidige periode in oorsig nie.

5. Eiendom, aanleg en toerusting

Daar was geen verandering in die aard van eiendom, aanleg en toerusting van die organisasie of in die beleid rakende hulle gebruik nie.

MEMBERS' REPORT

The members have pleasure in submitting their report on the annual financial statements of FEDSAS for the year ended 31 December 2023.

1. Nature of business

FEDSAS was incorporated and operates in South Africa and is involved in assisting school governing bodies in the performance of their duties.

There have been no material changes to the nature of the entity's business from the prior year.

There have been no material changes to the nature of the organisation's business from the prior year.

2. Review of financial results and activities

The annual financial statements have been prepared in accordance with Entity specific basis of accounting and the requirements of the Constitution of the National Council. The accounting policies have been applied consistently compared to prior year.

Full details of the financial position, results of operations and cash flow of the organisation are set out in these Annual Financial Statements.

3. Insurance and risk management

The entity follows a policy of reviewing the risks relating to assets and possible liabilities arising from business transactions with its insurers on an annual basis. Wherever possible assets are automatically included. There is also a continuous asset risk control program, which is carried out in conjunction with the entity's insurance brokers. All risks are considered to be adequately covered, except for political risks, in the case of which as much cover as is reasonably available has been arranged.

4. Members

The members in office at the date of this report are as follows:

Members

Dr S Mellors (Chairperson)

Dr HJ Deacon (Chief Executive Officer)

There have been no changes to the members for the period under review.

5. Property, plant and equipment

There was no change in the nature of the property, plant and equipment of the organisation or in the policy regarding their use.

LEDE SE VERSLAG

Op 31 Desember 2023 het die organisasie se belegging in eiendom, aanleg en toerusting R519 634 (2022: R383 481) beloop, waarvan R362 981 (2022: R207 248) in die huidige jaar toegevoeg is.

6. Na balanstaat gebeure

Die lede is nie bewus van enige ander wesenlike gebeurtenis wat na die verslagdoeningsdatum en tot op die datum van hierdie verslag plaasgevind het nie.

7. Lopende saak

Die Jaarlikse Finansiële State is opgestel op grond van rekeningkundige beleid wat op 'n lopende saak-grondslag gebaseer was. Dié grondslag veronderstel dat daar fondse sal wees om toekomstige bedrywighede te befonds en dat die realisering van bates en die vereffening van laste, voorwaardelike aanspreeklikhede en verbintenisse in die gewone gang van sake sal plaasvind.

8. Ouditeur

Core Audit Ingelyf is in 2023 as ouditeur van die onderneming voortgesit.

Tydens die algemene jaarvergadering sal die lede gevra word om Core Audit Incorporated weer aan te stel as onafhanklike eksterne ouditeur van die organisasie en om te bevestig dat Me D Mc Lean die aangewese ouditeur vir die 2024 finansiële jaar sal wees.

9. Datum van magtiging vir uitreik van finansiële state

Die Jaarlikse Finansiële State is deur die raadslede 18 Maart 2024 gemagtig vir uitreiking. Geen magtiging is aan enige iemand gegee om die Finansiële State te wysig na die datum van uitreiking nie.

MEMBERS' REPORT

At 31 December 2023 the organisation's investment in property, plant and equipment amounted to R519 634 (2022: R383 481), of which R362 981 (2022: R207 248) was added in the current year through additions.

6. Events after the reporting period

The members are not aware of any other material event which occurred after the reporting date and up to the date of this report.

7. Going concern

The Annual Financial Statements have been prepared on the basis of accounting policies applicable to a going concern. This basis presumes that funds will be available to finance future operations and that the realisation of assets and settlement of liabilities, contingent obligations and commitments will occur in the ordinary course of business.

8. Auditors

Core Audit Incorporated continued in office as auditor for the organisation for 2023.

At the annual general meeting, the members will be requested to reappoint Core Audit Incorporated as the independent external auditor of the organisation and to confirm Me D Mc Lean as the designated lead audit partner for the 2024 financial year.

9. Date of authorisation for issue of financial statements

The Annual Financial Statements have been authorised for issue by the members on 18 March 2024. No authority was given to anyone to amend the financial statements after the date of issue.

FEDSAS
(Registrasiensnommer: NPO 128-598)

FEDSAS
(Registration number: NPO 128-598)

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED
31 DECEMBER 2023

STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE SOOS OP
31 DESEMBER 2023

STATEMENT OF FINANCIAL POSITION AS AT
31 DECEMBER 2023

	Aant.	2023 R	2022 R	Notes	
BATES					ASSETS
Nie-bedryfsbates					Non-current assets
Eiendom, aanleg en toerusting	2	519 634	383 481	2	Property, plant and equipment
Ander finansiële bates	3	83 672	83 672	3	Other financial assets
		<u>603 306</u>	<u>467 153</u>		
Bedryfsbates					Current assets
Voorraad	4	-	194 453	4	Inventories
Handels- en ander debiteure	5	473 097	55 858	5	Trade and other receivables
Kontant- en kontantekwivalente	6	14 461 375	12 779 029	6	Cash and cash equivalents
		<u>14 934 472</u>	<u>13 029 340</u>		
Totale Bates		<u>15 537 778</u>	<u>13 496 493</u>		Total Assets
EKWITEIT EN LASTE					EQUITY AND LIABILITIES
Ekwiteit					Equity
Fondse en reserwes		2 321 623	512 377		Funds and Reserves
Behoue inkomste		11 366 452	11 326 646		Retained income
		<u>13 688 075</u>	<u>11 839 023</u>		
Bedryfslaste					Current liabilities
Handels- en ander krediteure	7	1 849 703	1 657 470	7	Trade and other payables
Totale Ekwiteit en Laste		<u>15 537 778</u>	<u>13 496 493</u>		Total Equity and Liabilities

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 31
DECEMBER 2023

STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE

STATEMENT OF COMPREHENSIVE INCOME

	Aant.	2023 R	2022 R	Notes	
Inkomste	8	21 000 834	20 365 651	8	Revenue
Ander inkomste	9	4 364 460	4 772 655	9	Other income
Bedryfsuitgawes	10	(24 518 861)	(23 293 283)		Operating expenses
Bedryfssurplus		846 433	1 845 023	10	Operating surplus
Beleggingsinkomste	11	1 553 073	826 517	11	Investment revenue
Rente van toepassing op fondse	12	(72 237)	(2 324)		Interest relating to reserve funds
Fondse oorgedra aan reserwes		(2 287 463)	(502 325)		Funds transferred to reserves
Oorskot vir die jaar		39 806	2 166 891		Surplus for the year
Beweging in fondse					
Erkenning van Vrystaat regsfondse		-	-		Recognition of Free State legal fund
Rente		72 237	2 324		Interest
Oordra na/(van) fondse		2 085 080	502 325		Distribution to /(transfer) from funds
Fondse aangewend		(550 452)	(40 000)		Utilisation of funds
Netto beweging in fondse		1 606 865	464 649		Net movement in funds
Totale omvattende oorskot vir die jaar		1 646 671	2 631 540		Total comprehensive surplus for the year

FEDSAS
(Registrasi nommer: NPO 128-598)

FEDSAS
(Registrasi nommer: NPO 128-598)

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 31
DECEMBER 2023

STAAT VAN VERANDERING IN EKWITEIT

STATEMENT OF CHANGES IN EQUITY

	TAO Fonds / TAO Fund	Algemene vergadering fonds / Annual general meeting fund	Publikasiefonds / Publication fund	Diversiteitsfonds / Diversity fund	Omgewing- analise fonds / Environmental analysis fund	Vrystaat regs-fonds / Free / State legal fund	Totale reserves / Total reserves	Behoue verdiens-te / retained income	Totale ekwiteit / total equity
	R	R	R	R	R	R	R	R	R
Balans op 1 Januarie 2022	-	-	-	-	-	47 728	47 728	9 159 752	9 207 480
Surplus vir die jaar	-	-	-	-	-	-	-	2 669 219	2 669 219
Totale omvattende surplus vir die jaar	-	-	-	-	-	-	-	2 669 219	2 669 219
Bydrae ontvang						2 324	2 324		2 324
Rente	109 195	200 000	43 130		150 000	(40 000)	(40 000)		(40 000)
Transfer of funds							502 325		(502 325)
Totale beweging	109 195	200 000	43 130	-	150 000	(37 676)	464 649	-502 325	(37 676)
Balans op 1 Januarie 2023	109 195	200 000	43 130	-	150 000	10 052	512 377	11 326 646	11 839 023
Surplus vir die jaar	-	-	-	-	-	-	-	2 327 267	2 327 267
Ander omvattende inkomste	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totale omvattende surplus vir die jaar	-	-	-	-	-	-	-	2 327 267	2 327 267
Rente	15 756	-	72	24 833	-	31 576	72 237		72 237
Aanwend van fondse	(78 880)	-	(53 632)	(417 940)	-	(550 452)	(550 452)		(550 452)
Oordrag van fondse	301 387	200 000	12 035	1 143 107	(150 000)	780 932	2 287 461	(2 287 461)	-
Totale beweging	238 263	200 000	(41 525)	750 000	(150 000)	812 508	1 809 246	(2 287 461)	(478 215)
Balans op 31 Desember 2023	347 458	400 000	1 605	750 000	-	822 560	2 321 623	11 366 452	13 688 075

Balance on 1 January 2022
Surplus for the year
Total comprehensive surplus for the year
Contributions received
Interest

Balance on 1 January 2023
Surplus for the year
Other comprehensive income
Total comprehensive surplus for the year
Interest
Utilisation of funds
Transfer of funds
Total changes
Balance at 31 December 2023

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED
31 DECEMBER 2023

STAAT VAN KONTANTVLOEI

STATEMENT OF CASH FLOW

	Aant.	2023 R	2022 R	Notes
Kontantvloei uit bedryfsaktiwiteite				Cash flows from operating activities
Kontantontvangstes van kliënte		25 079 151	25 366 263	Cash receipts from customers
Kontant betaal aan verskaffers en werknemers		(26 333 087)	(22 762 612)	Cash paid to suppliers and employees
Kontant gegeneer deur/(aangewend in) bedrywighede	16	1 033 525	2 603 651	15 Cash generated from/(used in) operations
Rente inkomste		1 553 073	826 517	Interest income
Netto kontant uit bedryfsaktiwiteite		2 586 598	3 430 168	Net cash from operating activities
Kontantvloei uit beleggingsaktiwiteite				Cash flows from investing activities
Aankoop van eiendom, aanleg en toerusting	2	(362 981)	(207 246)	2 Purchase of property, plant and equipment
Verkoop van eiendom, aanleg en toerusting	2	9 181	22 077	2 Sale of property, plant and equipment
Beweging in fondse		(550 452)	(40 000)	Movement in funds
Netto bewegings in finansiële bates		-	1 261 896	Net movement of financial assets
Netto kontant uit beleggingsaktiwiteite		(904 252)	1 036 727	Net cash from investing activities
Totale kontantbeweging vir die jaar		1 682 346	4 466 896	Total cash movement for the year
Kontant aan die begin van die jaar		12 779 029	8 312 133	Cash at the beginning of the year
Totale kontant op jaareinde	6	14 461 375	12 779 029	6 Total cash at year end

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED
31 DECEMBER 2023

REKENINGKUNDIGE BELEIDE

ACCOUNTING POLICIES

1. Basis van voorbereiding en 'n opsomming van die beduidende rekeningkundige beleide

Die finansiële jaarstate is op 'n lopende saak-grondslag opgestel in ooreenstemming met die rekeningkundige beleid soos hieronder uiteengesit. Die finansiële jaarstate is op die historiese koste-grondslag opgestel. Hulle word aangebied in Suid-Afrikaanse Rande.

Hierdie rekeningkundige beleid stem ooreen met die vorige tydperk, behalwe vir die volgende: FEDSAS het besluit om hul finansiële state vir 31 Maart 2023 op hul eie finansiële grondslag voor te berei in plaas van Internasionale Finansiële Verslagdoeningstandaarde vir Klein en Mediumgrootte Entiteite as gevolg van die aard van die entiteit. Dit het slegs gelei tot die skepping van spesifieke doelfondse wat in die toekoms gebruik kan word.

1.1 Beduidende verordeninge en bronne van ramings-onsekerheid

Kritiese verordeninge met toepassing van die rekeningkundige beleide

Bestuur het nie kritiese oordeel oor die toepassing van rekeningkundige beleid gemaak nie, behalwe dié wat ramings behels, wat die finansiële jaarstate aansienlik sou beïnvloed.

Sleutelbronne van beramingsonsekerheid

Die jaarlikse finansiële state sluit nie bates of laste in waar die drabedrag gebaseer is op ramings en waarvoor daar 'n beduidende risiko van wesenlike aanpassings in die komende finansiële jaar as gevolg van die sleutelaannames is nie.

1.2 Eiendom, aanleg en toerusting

Eiendom, aanleg en toerusting is tasbare items wat gehou word vir gehou word vir eie gebruik of vir die verhuring aan ander en sal na verwagting in meer as een tydperk gebruik word.

Eiendom, masjinerie en toerusting word aanvanklik teen kosprys gemeet.

Koste sluit kostes in wat aanvanklik aangegaan is om eiendom, aanleg en toerusting te verkry en te bou sowel as die koste wat daarna aangegaan is om daarby aan te bou, 'n deel daarvan te vervang of dit te diens. Indien die vervangingskoste van 'n item in die drabedrag van 'n ander item eiendom, masjinerie en toerusting erken word, word die erkenning van die drabedrag van die betrokke item omgeswaai.

1. Basis of preparation and summary of significant accounting policies

The annual financial statements have been prepared on a going concern basis in accordance with the accounting policies as set out below. The annual financial statements have been prepared on the historical cost basis. They are presented in South African Rands.

These accounting policies are consistent with the previous period, except for the following: FEDSAS decided to prepare their financial statements for 31 March 2023 on their own accounting policies instead of International Financial Reporting Standards for Small and Medium sized Entities due to the nature of the entity. This resulted in creating specific purpose funds to be utilised in the future.

1.1 Significant judgements and sources of estimation uncertainty

Critical judgements in applying accounting policies

Management did not make critical judgements in the application of accounting policies, apart from those involving estimations, which would significantly affect the annual financial statements.

Key sources of estimation uncertainty

The financial statements do not include assets or liabilities whose carrying amounts were determined based on estimations for which there is significant risk of material adjustments in the following financial year as a result of the key estimation assumptions.

1.2 Property, plant and equipment

Property, plant and equipment are tangible assets which the organisation holds for its own use or for the rental to others and which are expected to be used for more than one period.

Property, plant and equipment is initially measured at cost.

Costs includes costs incurred initially to acquire or construct an item of property, plant and equipment and costs incurred subsequently to add to, replace part of, or service it. If a replacement cost is recognised in the carrying amount of an item of property, plant and equipment, the carrying amount of the replaced part is derecognised.

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED
31 DECEMBER 2023

REKENINGKUNDIGE BELEIDE

Uitgawes wat later aangegaan word vir groot dienste, aanvullings of vervanging van onderdele van vaste eiendom, aanleg en toerusting word gekapitaliseer indien dit waarskynlik is dat toekomstige ekonomiese voordele verbonde aan die organisasie en die koste betroubaar gemeet kan word. Die daaglikse bedieningskoste word by die wins of verlies ingesluit in die tydperk waarin dit aangegaan word.

Eiendom, aanleg en toerusting word vervolgens getoon teen kosprys minus opgelope waardevermindering en opgehoopte waardedalingsverliese, behalwe vir grond wat teen kosprys getoon word minus enige opgehoopte waardedalingsverliese.

Waardevermindering van 'n bate begin wanneer die bate beskikbaar is vir gebruik soos beplan is deur bestuur. Waardevermindering is gehef om die bates se drawaardes af te skryf oor die geskatte nutsduur na hul geskatte reswaardes, deur die metode te gebruik wat die patroon van gebruik van die ekonomiese voordele van die bates die beste aandui.

Die gebruiksduur van eiendom, aanleg en toerusting is onder uiteengesit:

Item	Metode en nutsduur	
Kantoortoerusting	Reguitlyn grondslag	5
Rekenaartoerusting	Reguitlyn grondslag	5

Wanneer daar aanduidings is dat die nutsduur en reswaardes van die items van eiendom, aanleg en toerusting verander het sedert die mees onlangse jaarlikse verslagdoening datum, word dit herassesseer. Enige veranderinge word daarna erken as 'n verandering in rekeningkundige raming.

Waardedalingstoetse word op eiendom, aanleg en toerusting uitgevoer as daar 'n aanduiding is dat dit benadeel kan word. Wanneer die drabedrag van 'n eiendom, aanleg en toerusting beoordeel word as hoër as die beraamde verhaalbare bedrag, word 'n waardedalingsverlies onmiddellik in die wins of verlies erken om die drabedrag in ooreenstemming met die verhaalbare bedrag te bring.

n Item van eiendom, aanleg en toerusting word ont erken met verkoop of wanneer daar nie toekomstige ekonomiese voordele verwag word uit die gebruik of verkoop. Enige wins of verlies wat ontstaan uit die verkoop van die item van eiendom, aanleg en toerusting, bepaal as die verskil tussen die netto opbrengs, indien enige, en die drabedrag van die item, is ingesluit in die wins of verlies wanneer die bate ont erken word.

ACCOUNTING POLICIES

Expenditure incurred subsequently for major services, additions to or replacement of parts of property, plant and equipment are capitalised if it is probable that future economic benefits associated which the expenditure will flow to the organisation and the cost can be measured reliable. Day to day servicing costs are included in profit or loss in the period in which they are incurred.

Property, plant and equipment is subsequently stated at cost less accumulated depreciation and any accumulated impairment losses, except for land which is stated at cost less any accumulated impairment losses.

Depreciation of an asset commences when the asset is available for use as intended by management. Depreciation is charged to write off the asset's carrying amount over its estimated useful life to its estimated residual value, using a method that best reflects the pattern in which the asset's economic benefits are consumed by the organisation.

The useful lives of items of property, plant and equipment have been assessed as set below:

Item	Method	Average useful life
Office equipment	Straight line	5
IT equipment	Straight line	5

When indicators are present that the useful lives and residual values of items of property, plant and equipment have changed since the most recent annual reporting date, they are reassessed. Any changes are accounted for prospectively as a change in accounting estimate.

Impairment tests are performed on property, plant and equipment when there is an indicator that they may be impaired. When the carrying amount of an item of property, plant and equipment is assessed to be higher than the estimated recoverable amount, an impairment loss is recognised immediately in profit or loss to bring the carrying amount in line with the recoverable amount.

An item of property, plant and equipment is derecognised upon disposal or when no future economic benefits are expected from its continued use or disposal. Any gain or loss arising from the derecognition of an item of property, plant and equipment, determined as the difference between the net disposal proceeds, if any, and the carrying amount of the item, is included in profit or loss when the item is derecognised.

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED
31 DECEMBER 2023

REKENINGKUNDIGE BELEIDE
1.3 Finansiële instrumente

ACCOUNTING POLICIES

1.3 Financial instruments

Aanvanklike meting

Initial measurement

Finansiële instrumente word aanvanklik gemeet teen transaksieprys (transaksiekoste ingesluit behalwe met aanvanklike meting van finansiële bates en laste wat gemeet word teen billike waarde deur wins of verlies) tensy die ooreenkoms 'n finansieringstransaksie in effek is wat teen die huidige waarde van toekomstige betalings gemeet word, verdiskonteer teen 'n markverwante rentekoers van 'n soortgelyke skuldinstrument.

Financial instruments are initially measured at the transaction price (including transaction cost except in the initial measurement of financial assets and liabilities that are measured at fair value through profit or loss) unless the arrangement constitutes, in effect, a financing transaction in which case it is measured at the present value of the future payment discounted at a market rate of interest for a similar debt instrument.

Finansiële instrumente teen geamortiseerde koste

Financial instruments at amortised cost

Dit sluit lenings, handelsdebiteure en handelsdebiteure in. Daardie skuldinstrumente wat aan die kriteria in artikel 11.8 (b) van die standaard voldoen, word vervolgens teen die geamortiseerde koste gemeet volgens die effektiewe rente-metode. Skuldinstrumente wat as bedryfsbates of bedryfslaste geklassifiseer word, word gemeet teen die onbeperkte bedrag van die kontant wat na verwagting ontvang of betaal sal word, tensy die reëling effektief 'n finansieringstransaksie uitmaak.

These include loans, trade receivables and trade payables. Those debt instruments which meet the criteria in section 11.8(b) of the standard, are subsequently measured at amortised cost using the effective interest method. Debt instruments which are classified as current assets or current liabilities are measured at the undiscounted amount of the cash expected to be received or paid, unless the arrangement effectively constitutes a financing transaction.

Aan die einde van elke verslagdoeningsdatum word die drabedrae van bates wat in hierdie kategorie gehou word, hersien om te bepaal of daar objektiewe bewyse van waardedaling is. As daar objektiewe bewyse is, word die verhaalbare bedrag geskat en vergelyk met die drabedrag. As die geraamde verhaalbare bedrag liefhebber is, word die drabedrag verminder tot die beraamde verhaalbare bedrag, en 'n waardedalingsverlies word in die wins of verlies erken.

At each reporting date, the carrying amounts of assets held in this category are reviewed to determine whether there is any objective evidence of impairment. If there is objective evidence, the recoverable amount is estimated and compared with the carrying amount. If the estimated recoverable amount is lower, the carrying amount is reduced to its estimated recoverable amount, and an impairment loss is recognised in profit or loss.

Finansiële instrumente teen koste

Financial instruments at cost

Verpligtinge om 'n lening te ontvang word gemeet teen koste minus waardedaling.

Commitments to receive a loan are measured at cost less impairment.

Ekwiteitsinstrumente wat nie openbaar verhandel word nie en wie se billike waarde andersins nie betroubaar gemeet kan word sonder onbehoorlike koste of moeite nie, word gemeet teen kosprys minus waardedaling.

Equity instruments that are not publicly traded and whose fair value cannot otherwise be measured reliably without undue cost or effort are measured at cost less impairment.

Finansiële instrumente teen billike waarde

Financial instruments at fair value

Alle ander finansiële instrumente word deur wins en verlies teen billike waarde bepaal.

All other financial instruments, including equity instruments that are publicly traded or whose fair value can otherwise be measured reliably, without undue cost or effort, are measured at fair value through profit and loss.

Indien 'n betroubare meting van die billike waarde nie meer beskikbaar is sonder koste of moeite, dan sal die billike waarde op die laaste datum wat so billike meting beskikbaar was hanteer word as die kosprys van die instrument. Die instrument is dan gemeet teen die kosprys minus waardedaling tot bestuur in staat is om die billike waarde sonder koste en moeite te meet.

If a reliable measure of fair value is no longer available without undue cost or effort, then the fair value at the last date that such a reliable measure was available is treated as the cost of the instrument. The instrument is then measured at cost less impairment until management are able to measure fair value without undue cost or effort.

1.4 Hure

'n Huurkontrak word geklassifiseer as 'n finansiële bruikhuur indien dit wesenlik alle risiko's en voordele verbonde aan eienaarskap aan die huurder oordra. Al die ander huurkontrakte is bedryfshuurkontrakte.

Bedryfshuur - huurder

Bedryfshuurbetalings word regstreeks op die huurtermyn as 'n uitgawe erken tensy:

- 'n Ander stelselmatige basis verteenwoordigend is van die tydpatroon van die voordeel uit die gehuurde bate, selfs al is die betalings nie op die basis nie, of

- Die betalings gestruktureer is om te styg in ooreenstemming met die verwagte algemene inflasie (gebaseer op gepubliseerde indekse of statistieke) om te vergoed vir die verhuurder se verwagte inflasiekoste.

Enige voorwaardelike huur word as 'n uitgawe erken in die tydperk waarin die aangegaan word.

1.5 Voorraad

Voorraad word op die eerste-in-eerste-uit (EIEU) grondslag teen die kosprys of die verkoopprijs minus koste tot voltooiing of verkoop bereken.

1.6 Waardedaling van bates

Die organisasie beoordeel op elke verslagdoeningsdatum of daar 'n aanduiding is dat eiendom, aanleg en toerusting blootgestel is aan 'n daling in die waarde daarvan.

As daar so 'n aanduiding is, word die verhaalbare bedrag van enige effekte (of groep verwante bates) geskat en vergelyk met die drabedrag daarvan, maar nie die bedrag hoër as die bedrag nie, word die drabedrag verminder tot die beraamde verhaalbare bedrag, en 'n waardedalingsverlies word onmiddellik in die wins of verlies erken.

As 'n waardedalingsverlies later omkeer, word die drabedrag van die bate (of groep verwante bates) verhoog tot die hersiene raming van die verhaalbare bedrag daarvan, maar nie die bedrag wat bepaal sou word as die waardedalingsverlies nie erken was vir die bate (of groep of bates) in vorige jare nie. 'n Terugskrywing van waardedaling word onmiddellik in die wins of verlies erken.

1.4 Leases

A lease is classified as 'n finance lease if it transfers substantially all the risks and rewards incidental to ownership to the lessee. All other leases are operating leases.

Operating lease - lessee

Operating lease payments are recognised as an expense on a straight-line basis over the lease term unless:

- Another systematic basis is representative of the time pattern of the benefit from the leased asset, even if the payments are not on that basis, or

- The payments are structured to increase in line with expected general inflation (based on published indexes or statistics) to compensate for the lessor's expected inflationary cost increases.

Any contingent rents are expensed in the period they are incurred.

1.5 Inventories

Inventories are measured at the lower of cost and estimated selling price less costs to complete and sell, on the first-in, first-out (FIFO) basis.

1.6 Impairment of assets

The organisation assesses at each reporting date whether there is any indication that property, plant and equipment may be impaired.

If there is any such indication, the recoverable amount of any affected asset (or group of related assets) is estimated and compared with its carrying amount. If the estimated recoverable amount is lower, the carrying amount is reduced to its estimated recoverable amount, and an impairment loss is recognised immediately in profit or loss.

If an impairment loss subsequently reverses, the carrying amount of the asset (or group of related assets) is increased to the revised estimate of its recoverable amount, but not in excess of the amount that would have been determined had no impairment loss been recognised for the asset (or group or assets) in prior years. A reversal of impairment is recognised immediately in profit or loss.

REKENINGKUNDIGE BELEIDE

1.7 Ekwiteit

'n Ekwiteitsinstrument is enige kontrak wat bewys lewer van 'n resbelang in die bates van 'n entiteit nadat al sy verpligtinge afgetrek is.

1.8 Werknemersvoordele

Korttermyn-werknemersvoordele

Die koste van korttermynwerknemersvoordele, dié betaalbaar binne 12 maande nadat die diens gelewer is, soos verlofbetaling en siekteverlof, bonusse en nie-monetêre voordele soos mediese sorg, word erken in die tydperk waarin die diens word gelewer en word nie afslag gegee nie.

1.9 Inkomste

Inkomste word erken in die mate waarin die organisasie die beduidende risiko's en voordele verbonde aan die eienaarskap van goedere aan die koper oorgedra het, of dienste gelewer het ingevolge 'n ooreenkoms, mits die bedrag aan inkomste betroubaar gemeet kan word en dit waarskynlik is dat ekonomiese voordele verbonde aan die transaksie sal na die organisasie vloei. Inkomste word gemeet teen die billike waarde van die vergoeding ontvang of ontvangbaar, uitgesonderd omsetbelasting en kortings.

Rente word erken in wins en verlies volgens die effektiewe rentekoersmetode.

Ledegeld word in wins en verlies erken wanneer dit van die verskeie skole ontvang word.

Skenkings word erken wanneer dit ontvang word, in wins en verlies.

ACCOUNTING POLICIES

1.7 Equity

An equity instrument is any contract that evidences a residual interest in the assets of an entity after deducting all of its liabilities.

1.8 Employee benefits

Short-term employee benefits

The cost of short-term employee benefits, those payable within 12 months after the service is rendered, such as leave pay and sick leave, bonuses, and non-monetary benefits such as medical care, are recognised in the period in which the service is rendered and are not discounted.

1.9 Revenue

Revenue is recognised to the extent that the organisation has transferred the significant risks and rewards of ownership of goods to the buyer, or has rendered services under an agreement provided the amount of revenue can be measured reliably and it is probable that economic benefits associated with the transaction will flow to the organisation. Revenue is measured at the fair value of the consideration received or receivable, excluding sales taxes and discounts.

Interest is recognised, in profit or loss, using the effective interest rate method.

Membership fees are recognised in profit and loss when received from the various schools.

Donations are recognised when received, in profit and loss.

REKENINGKUNDIGE BELEIDE**1.10 Fondse en Reserwes**

Fondse word direk ontvang of die direksie het die oordrag van fondse na spesifieke goedgekeurde projekte goedgekeur. Die fondse word dan aangewend deur al die verwante uitgawes aan hierdie fondse toe te wys. Die groei van die beleggings word ook in die ekwiteit erken en die fondse kan aangewend word deur die goedkeuring van die direksie.

Regsfonds - Vrystaat Regsfonds: Hierdie rekening is 'n gesamentlike rekening tussen SAOU Vrystaat en FEDSAS Vrystaat vir sake van gemeenskaplike belang. Hierdie fondse kan slegs aangewend word met toestemming van beide organisasies se provinsiale leiers.

Rente op die fonds word in ekwiteit erken en die fondse word dan aangewend deur al die verwante uitgawes aan hierdie fonds toe te wys na goedkeuring.

Regsfonds: Die FEDSAS Regsfonds word van tyd tot tyd aangevul met spesifieke bydraes tot spesifieke regsfondse kwessies. Die bydraes word vir hierdie doel gebruik en die bydrae en doel van die bydrae word dus behou in ag geneem.

Daar is tans 4 spesifieke bydraes wat vir regstappe gebruik word:

1. BELAB – Wysigingswetsontwerp op Basiese Onderwyswet wat alle skole sal raak
2. NNSSF – subsidies in die Oos-Kaap wat nie ten volle betaal word nie
3. Toelatings in Gauteng
4. Regskoste provinsies

ACCOUNTING POLICIES**1.10 Funds and Reserves**

Funds are received directly or the board approved the transfer of funds to specific approved projects. The funds are then utilised by allocating all the related expenses to these funds. The growth of the investments are also recognised in the equity and the funds can be utilized by the approval of the board.

Legal Fund - Free State Legal Fund: This account is a joint account between SAOU Free State and FEDSAS Free State for matters of common interest. These funds can only be utilised with consent from both organisations' provincial leaders.

Interest on the fund is recognised in equity and the funds are then utilized by allocating all the related expense to this fund after approval.

Legal Fund: The FEDSAS Legal Fund is supplemented from time to time with specific contributions to specific legal issues. The contributions are used for this purpose and the contribution and purpose of the contribution is therefore kept accounted for.

There are currently 4 specific contributions used for legal action:

1. BELAB – Basic Education Law Amendment Bill that will affect all schools
2. NNSSF – subsidies in the Eastern Cape that are not paid in full
3. Admissions in Gauteng
4. Legal fees provinces

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED
31 DECEMBER 2023

REKENINGKUNDIGE BELEIDE

TAO Fonds - FEDSAS doen jaarliks aansoek by die Trust vir Afrikaanse Onderwys (TAO) vir projekbefondsing. Hulle verslagdoeningstydperk is Maart tot Februarie en al die projekte by FEDSAS val in twee finansiële jare.

Publikasiefonds - Hierdie fonds is tantième vir FEDSAS-verwante publikasies en skenkings van FEDSAS-personeel wat ontvang word vir toesprake by geleenthede in 'n amptelike FEDSAS-hoedanigheid om te gebruik vir toekomstige moontlike publikasies.

Algemene jaarvergaderingsfonds - Hierdie fonds word gebruik om voorsiening te maak vir die algemene jaarvergadering se toekomstige uitgawes wat gehou word elke drie jaar. FEDSAS dra dus R200 000 per jaar oor na die fonds om in die derde jaar aangewend te word.

Omgewingsontledingsfonds- Elke 4 jaar doen FEDSAS 'n uitgebreide navorsingsprojek in ons ledeskole.

Groot hoeveelhede data word oor 'n tydperk versamel en verwerk sodat ons verslae kan publiseer of inligting kan kry om sinvol in die media te reageer en/of produkte te ontwikkel. Die geld kom óf uit bedryfsgeld waarvoor ons begroot of uit projekgeld soos die TAO. Die uitgawes is oor meer as een jaar.

Diversiteitsfonds- Die Diversiteitsfonds se doel is om bestuur te voorsien van die finansiële hulpbronne wat nodig is om en behou top professionele swart en bruin individue by FEDSAS. Die fonds beklemtoon FEDSAS se verbintenis tot diversiteit, veral om skole sonder geld in hul huistale te bedien, diversiteit in bestuur te bereik en 'n sterk teenwoordigheid in Afrikataalmedia te vestig.

ACCOUNTING POLICIES

TAO Fund - FEDSAS applies annually to the Trust for Afrikaans Education (TAO) for project funding. Their reporting year is March to February and all the projects at FEDSAS fall into two financial years.

Publication fund - This fund is royalties for FEDSAS related publications and donations from FEDSAS staff received for speaking at events in an official FEDSAS capacity to utilise for future possible publications.

Annual general meeting fund - This fund is used to provide for the annual general meeting's future expenses which is held every three years. FEDSAS therefore transfers R200 000 per year to the fund to be utilised in the third year.

Environmental analysis fund- Every 4 years, FEDSAS conducts an extensive research project in our member schools. Large amounts of data are collected and processed over a period of time so that we can publish reports or get information to respond meaningfully in the media and/or develop products. The money comes either from operating money for which we budget or from project money such as the TAO. The expenses are in more than one year.

Diversity Fund- The Diversity Fund's goal is to provide management with the financial resources necessary to attract and retain top professional black and coloured individuals at FEDSAS. The fund highlights FEDSAS' commitment to diversity, particularly serving no-fee schools in their home languages, achieving diversity in governance, and establishing a strong presence in African language media.

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 31 DECEMBER 2023

AAANTEKENINGE TOT DIE FINANSIËLE STATE

NOTES TO THE FINANCIAL STATEMENTS

2. Eiendom, aanleg en toerusting / Property, plant and equipment

	2023		2022			
	Koste/ Cost	Opgehoopte waarde- vermindering / Accumulated depreciation	Drawaarde / Carrying value	Koste / Cost	Opgehoopte waarde- vermindering / Accumulated depreciation	Drawaarde / Carrying value
Kantoortoerusting/Office equipment	338 641	(64 892)	273 749	67 184	(31 711)	35 473
Rekenaartoerusting/IT equipment	995 447	(749 562)	245 885	910 907	(562 899)	348 008
Totaal / Total	1 334 088	(814 454)	519 634	978 091	(594 610)	383 481

Rekonsiliasie van eiendom, aanleg en toerusting / Reconciliation of property, plant and equipment - 2023

	Openings-balanse/ Opening balances	Toevoegings / Additions	Verkope/ Disposals	Waardevermin- dering / Depreciation	Totaal/Total
Kantoortoerusting / Office equipment	35 473	271 457	-	(33 181)	273 749
Rekenaartoerusting / IT equipment	348 008	91 524	(6 984)	(186 663)	245 885
Totaal / Total	383 481	362 981	(6 984)	(219 844)	519 634

Rekonsiliasie van eiendom, aanleg en toerusting / Reconciliation of property, plant and equipment - 2022

	Openings-balanse/ Opening balances	Toevoegings / Additions	Verkope/ Disposals	Waardevermin- dering / Depreciation	Totaal/Total
Kantoortoerusting / Office equipment	34 672	18 302	-	(17 501)	35 473
Rekenaartoerusting / IT equipment	342 521	188 944	(9 247)	(174 210)	348 008
Totaal / Total	377 193	207 246	(9 247)	(191 711)	383 481

AANTEKENINGE TOT DIE STAAT VAN FINANSIËLE STATE

	2023 R	2022 R
3. Ander finansiële bates		
Teen geamortiseerde koste		
SA Onderwys Ontwikkelingstrust	83 672	83 672
Bogenoemde lening is onverseker, dra rente soos van tyd tot tyd ooreengekom en is terugbetaalbaar binne 12 maande na kennisgewing van terugbetaling.		
Nie-bedryfsbates		
Teen geamortiseerde koste	<u>83 672</u>	<u>83 672</u>
4. Voorraad		
Boeke en USB opleidings materiaal	<u>-</u>	<u>194 453</u>
Voorraad is gedurende die jaar as verbruiksgoedere afgeskryf weens hul aard.		
5. Handels- en ander debiteure		
Handelsdebiteure	123 856	55 858
Vooruitbetalings	63 303	-
Opgelope rente	285 938	-
	<u>473 097</u>	<u>55 858</u>
Ingesluit in debiteure is 'n voorsiening vir krediet verliese van R0 (2022:R0),		
6. Kontant- en kontantekwivalente		
Kontant en kontantekwivalente bestaan uit:		
Kontant op hande	-	-
Banksaldo's	14 173 575	12 537 977
Kontant deposito: Vrystaat Regsfonds	51 800	10 052
Ander kontant en kontant ekwivalente	236 000	231 000
	<u>14 461 375</u>	<u>12 779 029</u>
7. Handels- en ander krediteure		
Opgelope uitgawes	-	-
Bedrae vooruitontvang	1 621 673	1 488 380
Handelskrediteure	41 926	34 206
VAT	186 104	134 886
	<u>1 849 703</u>	<u>1 657 472</u>
8. Inkomste		
Lidmaatskapfooie	20 928 660	20 328 151
Aansluitingsfooie	72 174	37 500
	<u>21 000 834</u>	<u>20 365 651</u>

NOTES TO THE FINANCIAL STATEMENTS

3. Other financial assets
At amortised cost
SA Onderwys Ontwikkelingstrust
The above-mentioned loan is unsecured, bears interest as agreed upon from time to time and is repayable within 12 months after notice of repayment.
Non-current asset
At amortised cost
4. Inventories
Books and USB training material
Inventory was written off during the year as consumables due to their nature.
5. Trade and other receivables
Trade receivables
Prepayments
Accrued interest
Included in trade receivables is a provision for credit losses of R0 (2022:R0).
6. Cash and cash equivalents
Cash and cash equivalents consist of:
Cash on hand
Bank balances
Cash deposit: Free State legal fund
Other cash and cash equivalents
7. Trade and other payables
Accrued expenses
Income received in advance
Trade payables
8. Revenue
Membership fees
Joining fees

	2023 R	2022 R
9. Ander inkomste		
FEDSAS Sentrum vir Tegnologie	358 289	495 337
FEDSAS Sentrum vir Finansies en Risiko	521 043	127 500
Regs koste ontvang	775 715	149 537
Donasie inkomste	2 221 194	1 996 363
Uitkerings ontvang	-	873 076
Wins met verkoop van bates	2 197	12 831
Moedertaal inisiatief	236 885	700 615
Verkope van goedere	76 767	376 706
Webadvertensies	-	11 500
Webinaar inkomste	172 370	29 190
	<u>4 364 460</u>	<u>4 772 655</u>

10. Bedryfswins/(verlies)

Bedryfswins / (verlies) vir die jaar word aangedui nadat die

Bedryfshuurskoste

Huur ontvang op bedryfshuur		
Kontraktuele bedrae	<u>24 467</u>	<u>22 800</u>
Waardevermindering op eiendom, aanleg en toerusting	219 844	191 711
Werknemerskoste	<u>16 539 352</u>	<u>15 747 395</u>

11. Rente inkomste

Bankbalanse	<u>1 553 073</u>	<u>826 517</u>
	<u>1 553 073</u>	<u>826 517</u>

12. Rente toegeval aan fondse

Publikasiefonds	<u>72 237</u>	<u>2 324</u>
-----------------	---------------	--------------

13. Waardevermindering

Ouditeursvergoeding	<u>32 326</u>	<u>30 145</u>
---------------------	---------------	---------------

14. Koste van voorraad aangewend

Aankope vir die jaar	30 093	134 263
Fedsas in 'n boks	46 534	141 147
Voorraad eindsaldo	-	(194 453)
	<u>271 080</u>	<u>198 368</u>

15. Belasting

Daar is geen voorsiening gemaak vir belasting vir 2023 nie,

9. Other income

FEDSAS Centre for Technology
FEDSAS Centre for Finance and Risk
Legal fees received
Donation income
Distribution received
Profit on disposal of assets
Native language initiative
Sale of goods
Web advertising
Webinar income

10. Operating profit/(loss)

Operating profit/(loss) for the year is stated after accounting for

Operating lease charges

Lease rentals on operating lease
Contractual amounts
Depreciation on property, plant and equipment
Employee costs

9. Cash generated from/(used in) operations

11. Interest revenue

Bank balances

12. Interest distributed to reserve funds

Publication fund

13. Depreciation

Auditing fees

14. Cost of inventory utilised

No provision has been made for 2018 tax as the organisation is exempt

Purchases for the year
Fedsas in a box
Inventory closing balance

15. Taxation

No provision has been made for 2023 tax as the organisation is

	2023 R	2022 R	
16. Kontant gegeneer uit bedrywighede			16. Cash generated from operations
(Verlies) / Wins voor belasting	39 806	2 166 891	(Loss) / Profit before taxation
Aanpassing vir:			Adjustment for:
Waardevermindering	219 844	191 711	Depreciation
Wins met verkoop van bates	(2 197)	(12 831)	Profit on sale of assets
Rente ontvang	(1 480 838)	(824 194)	Interest received
Fondse oorgedra na reserwes	2 287 463	502 325	Funds transferred to reserves
Veranderinge in bedryfskapitaal			Changes in working capital:
Voorraad	194 453	(77 042)	Inventories
Handels- en ander debiteure	(417 239)	240 789	Trade and other receivables
Handels- en ander krediteure	192 233	416 002	Trade and other payables
	<u>1 033 525</u>	<u>2 603 651</u>	
17. Verwante partye			17. Related parties
Verhoudings			Relationships
Verwante trust	SA Onderwysontwikkelingstrust		Related trust
Saldo's en transaksies met ander verwante partye			Related party balances and transactions with other related parties
Verwante partye saldo's			Related party balances
Leningsrekeninge - verskuldig deur verwante partye			Loan accounts - owing by related parties
SA Onderwysontwikkelingstrust	<u>83 672</u>	<u>83 672</u>	SA Onderwysontwikkelingstrust
Verwante partye transaksies			Related party transactions
Uitkering ontvang van verwante partye			Distribution paid to/(received from) related parties
SA Onderwys Ontwikkelings Trust	<u>-</u>	<u>(873 076)</u>	SA Onderwys Ontwikkelings Trust

18. Gebeurlikhede / Contingencies

FEDSAS het die SAID in 2019 genader en geraadpleeg oor die kwessie van nie-nakoming van artikel 23(1)(a) van die Wet op Belasting op Toegevoegde Waarde 89 van 1991. Na vrywillige konsultasie met die SAID om hierdie saak aan te spreek, het FEDSAS nie daaropvolgende korrespondensie of instruksies van die SAID met betrekking tot die proses vorentoe, dus van die bestaan van 'n moontlike aanspreeklikheid of die kwantum van sodanige aanspreeklikheid nie op hierdie tydstip bepaal word nie. FEDSAS is in besit van 'n bygewerkte Belastingklaringsertifikaat en die organisasie is van mening dat dit nie nodig is om voorsiening te maak vir 'n aanspreeklikheid op die finansiële jaareinde nie.

FEDSAS approached SARS in 2019 and consulted on the issue of non-compliance with section 23(1)(a) of the Value Added Tax Act 89 of 1991. Following voluntary consultation with SARS to address this matter, FEDSAS has not received subsequent correspondence or instructions from SARS with respect to the process going forward, as such the existence of a possible liability or the quantum of such liability cannot be determined at this time. FEDSAS is in possession of an updated Tax clearance certificate and the organisation is of the opinion that there is no need to provide for a liability at the financial year-end.

19. Lopende saak/Going concern

Die finansiële jaarstate is opgestel op grond van rekeningkundige beleid van toepassing op 'n lopende saak. Hierdie basis veronderstel dat fondse beskikbaar sal wees om toekomstige bedrywighede te finansier en dat die realisering van bates en vereffening van laste, voorwaardelike verpligtinge en verpligtinge in die gewone loop van besigheid sal plaasvind.

The annual financial statements have been prepared on the basis of accounting policies applicable to a going concern. This basis presumes that funds will be available to finance future operations and that the realisation of assets and settlement of liabilities, contingent obligations and commitments will occur in the ordinary course of business.

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED
31 DECEMBER 2023

GEDETAILEERDE INKOMSTETAAT

DETAILED INCOME STATEMENT

	Aant.	2023 R	2022 R	Notes	
Inkomste					Revenue
Aansluitingsfooie		72 174	37 500		Joining fees
Lidmaatskapfooie		20 928 660	20 328 151		Membership fees
		21 000 834	20 365 651		
Uitkerings ontvang		-	873 076		Distribution received
Donasie inkomste		2 221 194	1 996 363		Donation income
FEDSAS Sentrum vir Finansies en Risiko		521 043	127 500		FEDSAS Centre for Finance and Risk
FEDSAS Sentrum vir Tegnologie		358 289	495 337		FEDSAS Centre for Technology
Regskoste ontvang		775 715	149 537		Legal fees received
Moedertaal inisiatief		236 885	700 615		Native language initiative
Wins met verkoop van bates		2 197	12 831		Profit on disposal of assets
Verkope van goedere		76 767	376 706		Sale of goods
Opleiding inkomste		-	-		Training income
Webadvertensies		-	11 500		Web advertising
Webinaar inkomste		172 370	29 190		Webinar income
		4 364 460	4 772 655		
Uitgawes (sien bladsy 28)		(24 518 861)	(23 293 283)		Expenses (refer to page 28)
Operasionele surplus		846 433	1 845 023		Operating surplus
Rente ontvang	11	1 553 073	1 553 073	11	Interest received
Rente betrekking tot reserwe fondse	12	(72 237)	(2 324)	12	Interest relating to reserve funds
Fondse oorgedra aan reserwes		(2 287 463)	(502 325)		Funds transferred to reserves
Surplus vir die jaar		39 806	2 166 891		Surplus for the year

The supplementary information presented does not form part of the annual financial statements and is unaudited.
Die aanvullende inligting wat aangebied word, vorm nie deel van die finansiële jaarstate nie en is ongeouditeer.

FINANSIËLE STATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2023

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED
31 DECEMBER 2023

GEDETAILEERDE INKOMSTETAAT

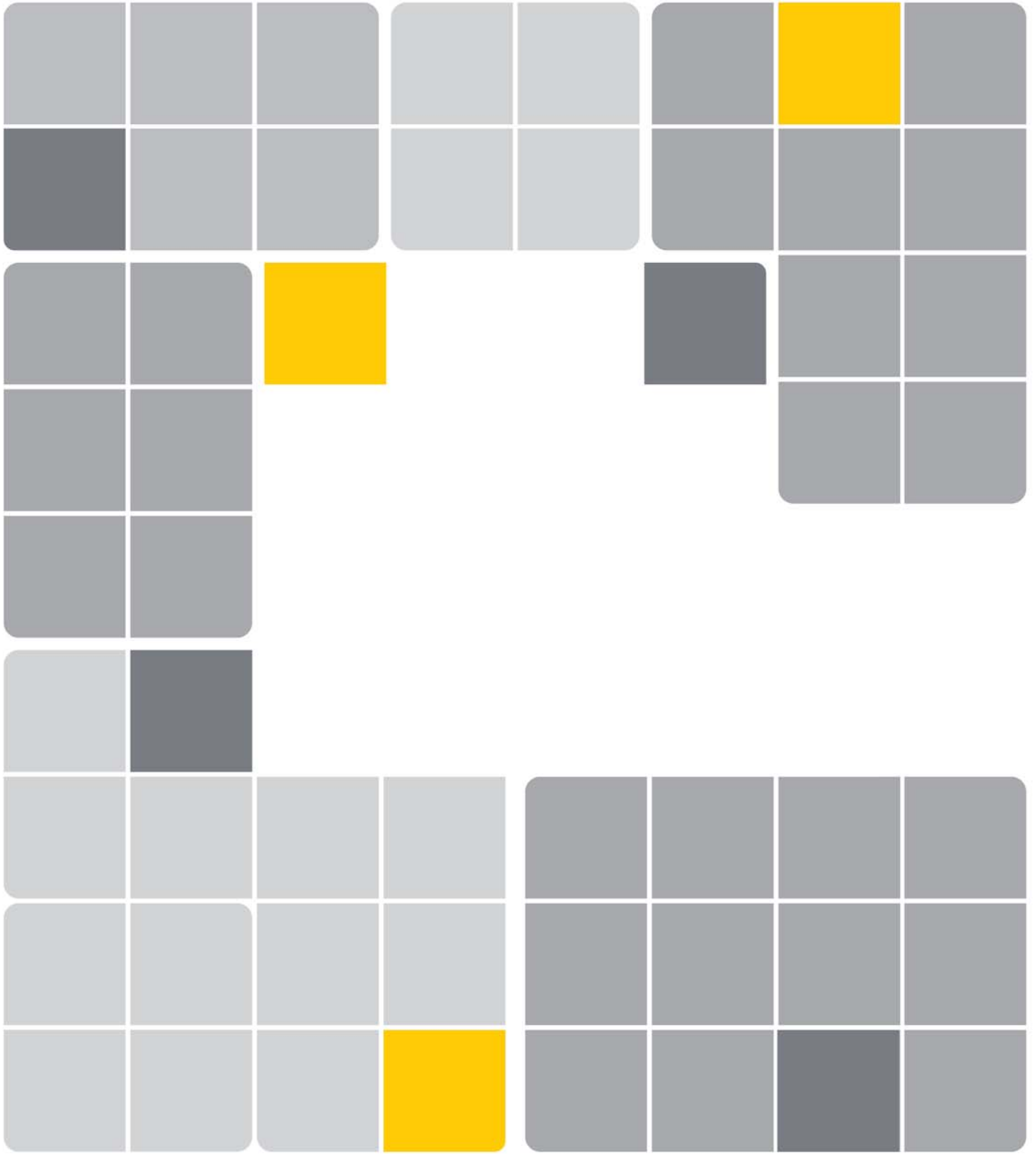
DETAILED INCOME STATEMENT

	Aant.	2023 R	2022 R	Notes	
Bedryfsuitgawes					Operating expenses
Rekenmeesters fooie		23 972	34 596		Accounting fees
Advertering		127 329	314 588		Advertising
Ouditeursfooie	13	32 326	30 145	13	Auditing fees
Slegte skuld		1 043 470	1 737 746		Bad debts
Bank kostes		66 375	64 190		Bank charges
Boeke		7 933	3 021		Books
Sertifikaat uitgawes		16 089	2 527		Certificates expense
Skoonmaak		-	400		Cleaning
Vergoedingsfonds		21 143	18 581		Compensation funds
Rekenaaruitgawes		127 644	102 423		Computer expenses
Konsultasie fooie		27 282	33 158		Consulting fees
Koste van voorraad gebruik		271 080	198 368		Cost of inventory utilised
Afleweringkoste		10 575	11 088		Delivery expenses
Depresiasie		219 844	191 711		Depreciation
Werknemers kostes		16 539 352	15 747 395		Employee costs
Webtuiste koste		289 924	259 176		Website costs
Vermaak		94 904	124 557		Entertainment
Omgewingsanalise koste		150 000	150 000		Environmental analysis expense
Geskenke		10 988	7 653		Gifts
Versekering		88 001	91 117		Insurance
Huur teen bedryfskoste		24 467	22 800		Lease rentals on operating costs
Regskoste		255 379	200 756		Legal expenses
Mediese uitgawes		229 292	207 793		Medical expenses
Vergaderings		804 563	794 391		Meetings
Moedertaal inisiatief uitgawes		3 913	7 869		Native language initiative expenses
Posgeld		133	2 057		Postage
Drukwerk en skryfbehoeftes		132 941	63 104		Printing and stationery
Tantieme		10 864	36 385		Royalties
Beskermende klere		47 878	22 869		Protective clothing
Ander streeksuitgawes		9 788	1 631		Other regional expenses
Herstel en onderhoud		39 912	26 042		Repairs and maintenance
Sekuriteit		-	470		Security
Seminaar uitgawes		67 984	50 718		Seminar expenses
Personeelwelsyn		-	26 378		Staff welfare
Subskripsies		135 174	121 502		Subscriptions
TAO Projek uitgawes		748 746	426 955		TAO project expenses
Telefoonkoste		558 289	586 056		Telephone and fax
Opleiding		10 534	14 005		Training
Plaaslik reis		1 903 469	1 520 199		Travel - local
Gebruiksgoedere		-	619		Utilities
Webinar uitgawes		45 493	38 244		Webinar expenses
Projek befondsing		269 518	-		Project funding
Boetes		400	-		Fines and penalties
Basiese Onderwys Wet					Basic Education Law Amendment
Wysigingswetsontwerp		51 893	-		Bill fieldwork expenses
Veldwerk uitgawes					
		24 518 861	23 293 283		

The supplementary information presented does not form part of the annual financial statements and is unaudited
Die aanvullende inligting wat aangebied word, vorm nie deel van die finansiële jaarstate nie en is ongeouditeer.

FEDSAS